

Nepriklausoma

Lietuvos
Nacionalinė
M. Mažvydo
biblioteka

Lietuva

This paper was mailed
Thursday, June 28, 1990

• LITHUANIE INDEPENDENTE • INDEPENDENT LITHUANIA WEEKLY •

Nr. 26 (50-tieji metai) 1990 m.

BIRŽELIO - JUNE 28 d.

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

7722 GEORGE ST., LA SALLE, P.Q. H8P 1C4. • Tel.: 366-6220 • 50 c.

ĮVYKIŲ APŽVALGA

h.n.

PO MEECH LAKE LAIDOTUVIŲ - NUSIVYLIMAS, BAIMĖ, ISTERIKA IR ABEJINGUMAS

Meech Lake sutarties nepatvirtinus Manitobos ir Newfoundland'o provincijos parlamentams, ji nugaišo. Jeigu min. pirm. B. Mulroney būtų taip energingai siekęs jos pripažinimo per pastaruosius metus, o ne per paskutiniuosius keliasdešimt dienų, ko gero toji luošą ir paviršutinišką sutartį būtų buvusi šiaip taip prastumta. Jeigu ne dėl jos kokybės, tai bent gąsdinant, kad ją nepatvirtinus, žlugs Kanada, nes Québec'o separatistai išteigs atskirą valstybę.

Dabargi Mulroney ir jo partijai beliko bandyti kaltinti Wells ir Newfoundlandą ir Filmon ir Manitobą. Iš tiesų, gi Manitobos parlamente sutarties patvirtinimą sulaukė vienintelis indėnas parlamento atstovas Elijah Harper'is, įvairiais legaliais manevrais atidėliojęs balsavimą, nes i Meech Lake sutarties svarstymą nebuvo pakviesti vieninteliai tikrieji Kanados gyventojai indėnai ir eskimai, kurie iš tiesų ir tėra Kanadoje vienintelės išskirtinės bendruomenės (distinct societies). Jau vien dėl to toji sutartis buvo nedaug ko verta, neminint fakto, kad joje nebuvo lygiateisiais minimi nei trečdalis Kanados gyventojų sudarą ne anglai ir ne prancūzai, bet tie pravardžiuojami "etniškai" ir "alofonais" visų kitų tautybių žmonės, o taip pat ir moterys.

Nedvejojamai viso to politinio fiasko autorius yra tikrai pats konservatorių vadas ir min. pirmininkas Brian Mulroney, priešpaskutinę Meech Lake sutarties mėslungio dieną, suprantama kodėl, pareiškęs, kad jis sąmoningai užvilkinęs Meech Lake sutarties persvarstymą su premjerai iki paskutiniųjų "penkių minučių prieš dviliktą". Tai buvo tikrai vienas pačių negudriausių lepletėjimų visoj Kanados istorijoje. Visa jis pats apvainikavo, tvirtindamas paskutinį momentą, jog Meech Lake nustatytoji galutinė data (birželio 23) nesanti galutinė ir ją būtų įmanoma pratęsti, jeigu Newfoundland'o parlamentas sutartį patvirtintų. Tada esą, Manitobai būtų galima duoti daugiau laiko tą sutartį prastumti pro parlamentą. O beveik trejus metus Mulroney su Bourassa tvirtino, jog toji data iškalta akmenyje ir jos pratęsti negalima.

Tikrai laikas šiam Kanados ministeriui pirmininkui susikraustyti savo Gucci batų kolekciją ir garbingai atsistatydinti iš min. pirmininko pareigų, kurioms jis visiškai nepriaugęs. Kokia tolimesnė Kanados ateitis? To klausia daugelis visose provincijose, nes yra rimto pagrindo susirūpinti šios valstybės, kuriai pavydi beveik visas pasaulis, likimu. Jeigu Québec'o provincijoje per šv. Jono Krikštytojo šventę įvykusius isteriskus apsi-reiškimus (buvo baubiamas, per beisbolo rungtynes grojant Kanados himną. O per parodą draskomos ir trypiamos Kanados vėliavos) laikyti provincijos liaudies valia, tai Québec'as yra pasiryžęs susikurti savo valstybę. Yra tikrai kelios musės šioj fanatikų intelektualų verdamaj sriuboj: Québec'as turėtų, anot jų, dar kažkokiu būdu asocijuotis, ypač finansų - tas pats doleris liktų ir ekonominiame srityje. Paliekama iliuzija šios provincijos separatistams, kad Ottawa ir toliau turės paremti šios provincijos įvairias institucijas bei provincijos planus ir, žinoma, nežmoniškai išpūstą biurokratijos veltėdžių aparatą. Ir kažkodėl čia niekas nebando paklausti: Ar kanadiečiai ir Kanada su tuo sutiks? Tokiose iliuzijų ir miglų vizijose dabar yra atsidūrusi Mulroney "suvienuyta" Kanada.

EUROPOS EKONOMINĖ BENDRUOMENĖ PINIGŲ SOVIETAMS NEDUOS

Airijos respublikos sostinėje Dublin'e susirinkę Europos Ekonominę Bendrąją sudarancijų valstybių vadovai nutarė priimti Didžiosios Britanijos premjerės M. Thatcher pasiūlymą ir neduoti tučtuojau Sovietų Sąjungai numatytųjų 18 milijonų dolerių sumos. Tokią sumą siūlė duoti Vakarų Vokietijos kancleris H. Kohl ir Prancūzijos prezidentas F. Mitterand. Ši suma bus įteikta sovietams tikrai tada, kai Europos valstybės įsitikins, kad sovietinė ekonomija yra pakeista į laisvosios rinkos ekonomiją ir duotieji pinigai bus planingai ir efektingai su-naudoti.

Paramos sovietams klausimas bus ir vėl svarstomas tikrai šių metų gruodžio mėnesį, kai Europos Ekonominės Bendrijos vadovai vėl susirinks posėdžiui Romoje.

JEAN CHRÉTIEN - NAUJAS KANADOS LIBERALŲ VADAS

Kanados federalinės liberalų partijos delegatai, susirinkę Calgary mieste, jau pirmajame balsavimo rate didele balsų dauguma savo naujojo vadovu išrinko Jean Chrétien. Populiarusis liberalas, kuris save vadina eiliniu žmogumi iš Shawinigan, buvęs visuose pagrindiniuose ministerių postuose P. E. Trudeau vyriausybėje, savo kalboje po rinkimų pasakė, kad dabar esąs laikas gražinti Kanadai jos vienybę ir kuri laiką pritildyti karštakosišką retoriką. Ilgiausių ovacijų susilaukė jo sakiny: "Ministeris pirmininkas per ilgai mus kaltino uždaro puodo garuose. Dabar atėjo laikas užgesinti ugnį ir atleisti iš darbo virėją".

Balsavimo rezultatai: Jean Chrétien - 2,652 balsus, jo kunkurentai - Paul Martin - 1,176, Sheila Copps - 499, Tom Wattal - 267 ir John Nunziata - 64.

Jean Chrétien

VYTAUTAS LANDSBERGIS VĖL TARĖSI SU GORBAČIOVU

Š.m. birželio mėn. 26 d. Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas, kurį Vakarai vadina tiesiai Lietuvos Respublikos prezidentu, buvo nuskridęs Maskvon ir tenai kelias valandas tarėsi su Michail'u Gorbačiovu. Šis pasimatymas ir pasitarimas įvyko Landsbergio iniciatyva. Po pasitarimo Vytautas Landsbergis spaudos atstovams pasakė, kad pasitarimas buvęs atviras, nuoširdus ir net draugiškas. Betgi pasitarimų metu

Gorbačiovas vėl kartojo šiek tiek atmieštą, bet iš esmės gerokai panašią, savo nuomonę apie būtinumą pirmiausiai užšaldyti nepriklausomybės paskelbimą ir visus po jo išleistus įstatymus, tada jis atšauksias ekonominę Lietuvos blokadą ir pradėsias rimtą dialogą.

Landsbergis gi pakartojo Lietuvos poziciją: laikinai ir tikrai derybų metu sustabdyti tolimesnį po nepriklausomybės paskelbimo kai kurių išleistųjų įstatymų galiojimą ir derybas vesti stebint užsienio atstovams (anksčiau buvo minima Prancūzija ir Vakarų Vokietija, kurios buvo pasiūliusios panašų kompromisą deryboms). Landsbergiui grįžus Vilniun, kaip Vilniaus radijas pranešė, Gorbačiovas po kelių valandų paskambino premjeri Kazimierai Prunskienei ir jau sakėsi sutinkąs su laikinu derybų metu kai kurių įstatymų užšaldymu, bet nereikalavo užšaldyti paties Nepriklausomybės paskelbimo. Vilniaus radijas tokį skubų Gorbačiovo nuomonių kaitaliojimą teisingai apibūdino kaip neaiškią Kremliaus laikyseną, nes tuo pačiu metu Maskvos radijas perdavė daug griežtesnius ir neatlaidesnius Kremliaus reikalavimus Lietuvai.

Gorbačiovas Lietuvai siūlo pasirinkti du kelius, kaip galima spręsti iš dabartinės jo kalbos: arba likti naujojoje, jo planuojamoje gana liberalioje sovietinėje konfederacijoje, kurioje Lietuvai būtų suteiktos skirtingos ir daugpalankesnės ekonominės ir politinės privilegijos, arba - siekti visiškos Nepriklausomybės, bet jau be jokių Maskvos ir Kremliaus specialių privilegijų. Kokios tos privilegijos ir kaip visa tai bus vykdoma būsią galima apsvarstyti pasitarimų metu.

Lietuvos parlamentas, išsklaęs Landsbergio ir Prunskienės pranešimų, nutarė dėti šiuo Kremliaus gana skirtingų dviejų pasiūlymų neabsuoti, bet juos gerai apsvarsčius, pradėti

diskusijas ši ketvirtadienį (t.y. birželio 28 d.).

Vakariečių spauda, komentuoama Vilniaus ir Maskvos dialogą, yra gana vieningos nuomonės, kad ne tikai liberalaus reformatoriaus Jelcin'o išrinkimas Rusijos respublikos prezidentu, bet ir konservatyviųjų senojo raugo atstovo Ivan'o Polozkov'o išrinkimas Rusijos respublikos Komunistų partijos vadu kelia rimtų rūpesčių ir nerimo Gorbačioviui. Liepos mėn. 2 d., susirinkus visos Sovietų Sąjungos Komunistų partijos kongresui, gali kilti rimtas skilimas tarp senojo režimo šalininkų ir reformatorių ir, ko gero, pastarieji gali pasitraukti iš komunistų partijos ir įkurti savo atskirą partiją.

Toks skilimas gali visiškai sužlugdyti Perestroiką ir visas jos numatytąsias reformas, kurių neįvykdžius, Sovietijos žmonės gali pradėti maistauti ir reikalausti vadų galvų. Labai galimas dalykas, kad kaip tikrai dėti tokios galimybės ir drumstų grašiu horizontų Gorbačiovo'o dialogo tonas su Lietuva sušvelnėjo.

Iš kitos pusės, gal tai tėra suktas Kremliaus taktika nudelsti sprendimą iki Lietuva bus priversta sutikti su daugiau nuolaidų.

Todėl verta išidėmėti birželio 26 dieną Lietuvos ministerės pirmininkės Kazimieros Prunskienės žodžius, pasakytus Lietuvos parlamentui: "Geriau derėtis stovint". Ji taip pat priminė parlamentui, kad norint taikiai derėtis su Maskva, nori nenori, reikės ieškoti kompromisų. Ši kartą atrodo, jos ir prezidento Landsbergio nuomonės suartėjo. Tai patvirtina Vakarų spaudos bei radio ir televizijos komentatoriai.

Vilniaus radijo pranešimu, ši kartą ir Lietuvos parlamentarai nepasisakė nei prieš, nei už, bet, kaip minėta, atidėjo naujausių Maskvos pasiūlymų svarstymą birželio 28-tai dienai. Tikriausiai Vilnius laukia Visuotinio Sovietų Sąjungos Komunistų partijos suvažiavimo Maskvoje rezultatų.

Pabaigai paminėtinas ir V. Landsbergio sakiny, pasakytas Lietuvos parlamento debatus dėl Maskvos pasiūlymų baigiant: "Galų gale vėta palaukti, nes Maskvai taip greitai keičiant nuomones, gal ir sulauksime naujų geresnių pasiūlymų".

VILNIAUS RADIJAS PRAŠO PARAMOS

Edvinas Butkus, kurį girdime kas vakarą 8 val., pranešanti naujausias žinias iš mūsų tėvynės per VILNIAUS RADIJŲ užsienio laidą, prašė montrealiečių, ir visų kanadiečių konkrečios paramos ir bendradarbiavimo. Pirmiausiai, tuojau pranešti VILNIAUS RADIJŲ stočiai, jei transliacijos sunkiai girdimos. Šiuo metu VILNIAUS RADIJŲ užsienio laidą geriausiai girdima, kaip tvirtina daugelis montrealiečių, 15.485 dažnyje, kuris randasi 19 metrų ruože. Kai kurie klausytojai gerai girdi 11.79u skalę, kuri randasi 25 metrų dažnyje. Mielus VILNIAUS RADIJŲ klausytojus prašome pranešti ir NL redakcijai, jeigu gerai girdima ir kitose skalėse, arba, jeigu šią informaciją reikia patikslinti.

Antrasai VILNIAUS RADIJŲ pageidavimas jau įvykdytas: dėka skubios ir efektingos LITO vedėjo Broniaus Niedoaro iniciatyvos, tą pačią dieną po gautojo rytinio pranešimo iš Vilniaus. Taigi, š.m. birželio mėn. 22 d. p.p. mūsų Kredito Unijos banke LITAS atidaryta sąskaita nr. 4788, kurion galima įmokėti aukas, skirtas VILNIAUS RADIJŲ Lietuvoje. LITO vadovybė jau įmokėjo pradžiai savo 100 dolerių auką. Visi paaukoti pinigai bus skirti tikrai VILNIAUS radijui, kuris šiuo metu turėjo užsimokėti didoką sumą Maskvai, kad šioji leistų transliuoti Vilniaus Radijo programą užsieniui galingesnėmis bangomis.

Trečias VILNIAUS RADIJŲ pageidavimas toks: Vilniaus Radijo vadovybė nori gauti informaciją iš visų tautiečių, nukentėjusių dėl dabartinės Kremliaus ekonominės ir politinės blokados Lietuvoje, draudžiant įvažiuoti savo tėvynėn atsauiant vizas, neduodant vizų gyvenantiems Kanadoje arba jų giūninėms ir artimiesiems Lietuvoje, kad galėtų atvykti Kanadon. Tokia informacija, kaip pastebėjo Edvinas Butkus, bus su protestu įteikta Maskvai, o taip pat patalpinta Lietuvos sąrašon, kurin registruojami vis materialiniai nuostoliai ir kitokios nuoskaudos, patirtos dėl įvairių Maskvos taikomų sankcijų Lietuvai, norint ją priversti atsaukti savo nepriklausomybės atstatymo paskelbimą s. m. kovo 11-tąją dieną.

TAD KREIPDAMIESI Į MONTREALIČIUS IR VISOS KANADOS LIETUVIUS, RAGINAME GAUSIAI AUKOTI VILNIAUS RADIJŲ (LITO SĄSKAITON, SKIRTON VILNIAUS RADIJŲ, NR. 4788), o taip pat parasyti arba telefonu pranešti ir kitą prasomą informaciją. VILNIAUS RADIJŲ telefonas (tiesioginis): 0-11-7-0122-66-19-47. FAX aparatu: 0122-66-11-17.

Nepriklausoma Lietuva

Už Lietuvos išlaisvinimą! Už ištikimybę Kanadai!
Pour la libération de la Lituanie! Loyauté au Canada!
For liberation of Lithuania! For loyalty to Canada!

LEIDĖJAS: "NL" SPAUDOS BENDROVĖ.

REDAGUOJA - REDAKCINĖ KOLEGIJA

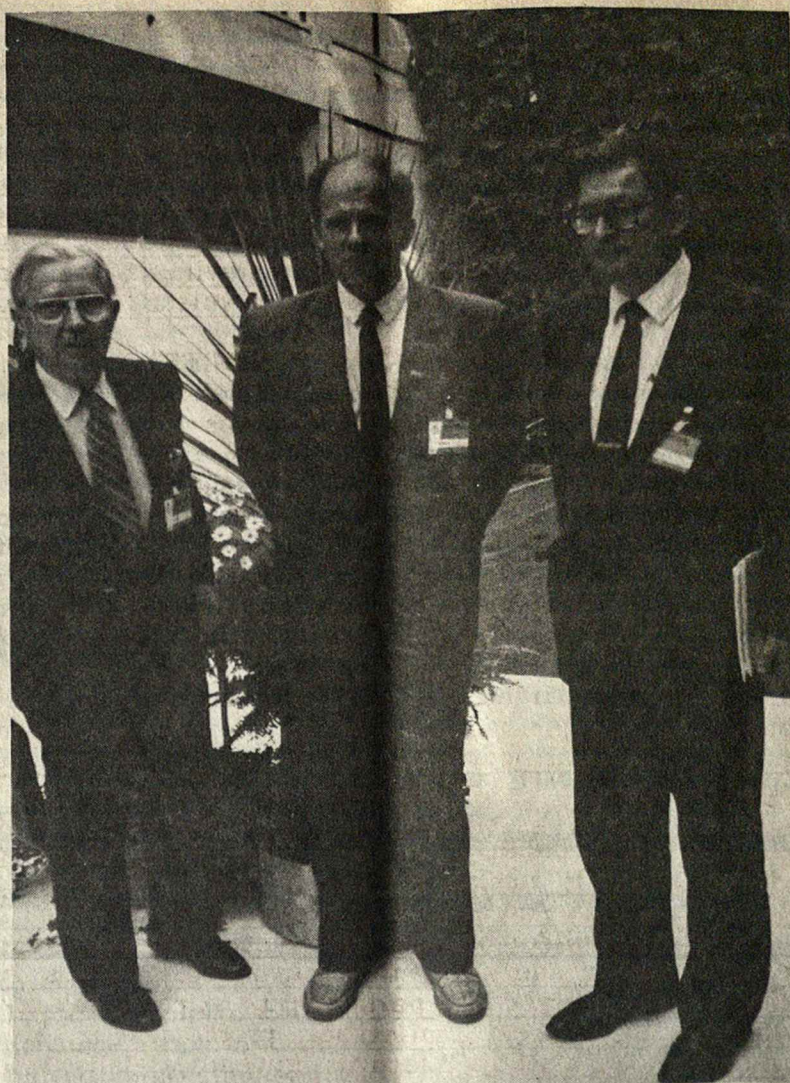
TELEFONAS: (514) 366-6220

Second Class Mail. Reg. Nr. 1952. Return postage guaranteed.
Postage paid at Montreal, CP. Published by the Independent
Lithuania Publishing Co., 7722 George St. LaSalle, P.Q.
H8P 1C4

Metinė prenumeratos kaina Kanadoje - \$ 22.00

Rėmėjo - \$ 25.00

P.S. Bendradarbių ar korespondentų spausdinamos mintys nebūtinai turi atitikti redakcijos nuomonę. Rankraščiai gali būti trumpinami ir taisomi redakcijos nuožiūra, gražinami tik iš anksto susitarus. Už skelbimų turinį redakcija arba leidykla neatsako.

Kopenhagos Konferencijoje - trys lietuviai: dr. Kazys Bobelis, VLIKO pirmininkas; Algirdas Saudargas, Lietuvos Užsienio reikalų ministeris ir dr. Algirdas Budreckis, VLIKO vicepirmininkas.

BALTIEČIŲ DEMONSTRACIJOJE PASAKYTA KALBA:

REMARKS AT THE DEMONSTRATION ON THE OCCASION OF THE VISIT BY THE PRESIDENT OF USSR MIKHAIL S. GORBACHEV TO CANADA

By dr. Guntis Silins, President Of The Latvian National Federation In Canada

May 30th, 1990, Ottawa, Canada

(Tęsinys)

It is we in Canada and in the West who do not understand it and by not understanding it have left the Baltic States and the democratic forces in the USSR twisting in the wind. There was a period after the declaration of the restoration of the independence by Lithuania, when the Kremlin waited for signal from the West.

There was a signal, but it took the form of empty words of congratulations. The signal was a green light to the Soviet leadership to unleash a program of pressure, intimidation and threat on the government and people of Lithuania to bring them to their knees. Had the West repented with recognition, there would have been no military intimidation and no economic blockade."

"... The Baltic peoples have always wanted to talk. What they refuse to be is the sacrificial lamb offered to the false idol of our notion of stability and our notion of security.

They are not irresponsible or hasty. They are simply resolute, with a commitment to their countries that rests on a profound belief in the importance of morality and truth. Their actions are governed not just by idealism, but also by pragmatic, realistic understanding of the nature of the Soviet system and Soviet leadership that surpasses Western experts.

They are the ones who have taken the risks, in the full expectation of the possibility of arrests and imprisonment. They are the ones whose children cannot receive antibiotics or medicines. They are the ones whose sick and elderly will die because of a lack of insulin or a shortage of kidney dialysis filters.

They do not ask us to risk our lives. They do not even ask us to speak harshly or angrily to the USSR.

What they do ask of us is understanding of the historical crime that was perpetrated against the people of Estonia, Latvia and Lithuania.

What they do ask of us is to remember that for the people of the Baltics the Second World War has not ended. They are still under an occupation that began for them in 1939.

What they do ask of us is to remember that one out of every three Lithuanians, Latvians and Estonians were exiled, imprisoned or died at the hands of Hitler and Stalin.

What they do ask of us is our help and generosity to buy the medicines that the Soviet leadership is blockading. What they ask of us is that they make no more sacrifices for our benefit.

President Gorbachev, Prime Minister Mulroney in your meetings today you talked of the Baltic States. Mr. Mulroney I hope that economic sanctions applied against Lithuania and that Canadians condemn the military intervention of Estonia, Latvia and Lithuania.

Prime Minister Mulroney, I hope you asked President Gorbachev for an explanation of his actions in the Baltics and why Mr. Gorbachev has undertaken a campaign of "quiet violence" to intimidate the people.

Prime Minister Mulroney, I hope you told Mr. Gorbachev that it is time to let the Baltics go.

President Gorbachev, there is no honour in perpetua-

ting a crime. You know yourself that the Baltics were occupied and annexed illegally by the USSR. You yourself are not personally to blame, but you do have the responsibility to correct the crime.

President Gorbachev, fulfill the promise, the hope that you have brought to the world - end the blockade.

President Gorbachev be the great liberator that you are - let the Baltics go.

President Gorbachev, let us help you, let all the people of the world help you rebuild a great nation - Russia.

JIS PUKIAI ATLIKO SAVO UŽDAVINĮ

Savanoris Povilas Lukšys, pirmas žuvs dėl atgimusios Lietuvos laisvės

Kas buvo tas, kuris pirmasis žuvo dėl Lietuvos laisvės?

Kai nepriklausomos Lietuvos laikais Vasario 16 minios susirinkdavo į Karo Muziejaus sodelį Kaune, kai prie Nežinomojo Kareivio - kapo buvo padedami vainikai, kai liūdnai ir draugė iškilmingai grodavo karo invalidų brūkštelius, Nežinomojo Kareivio paminklo centre matėsi biustas to kario, kuris žuvo pirmasis dėl Lietuvos laisvės. Ten buvo padedami vainikai. Ir tūkstančiai, kurie ėjo per Muziejaus sodelį, pagarbiai skaitė paminklo įrašus. Ten buvo įrašyta:

POVILAS

LUKŠYS

1919.II.8

ATGIMUSIOS LIETUVOS

KAREIVIS, PIRMAS

ŽUVES DĖL JOS

LAISVĖS

Kilęs iš Survilaiškio

Povilas Lukšys gimė 1886 m. rugpjūčio 21 d. Kazokų kaime, Survilaiškio valsčiuje, Kėdainių apskrityje (į šiaurę nuo Kėdainių). Jis buvo kilęs iš neturtingos šeimos.

Lankė Survilaiškio pradžios mokyklą. Paaugęs mokėsi namų statybos amato. Tarnavo rusų kariuomenėje. Į Lietuvą grįžęs, vėl vertėsi namų statybos amatu. Veikė pavararininkuose.

Kai pradėjo kurtis Lietuvos kariuomenė, metė darbą ir ėmė telkti savanorius iš apylinkės kaimų. Su tokia būreliu savanorių jis ir atvyko į Kėdainius, kur buvo priimtas į Kėdainių srities apsaugos būrį ir paskirtas būrininku.

Netrukus buvo paskirtas lauko sargybos viršininku į Šilainėlių kaimą su 8 kareiviais. Lauko sargyba buvo bolševikų būrio užpulta, bet Lukšys su savo sargyba bolševikų puolimą atlaikė.

1919 m. vasario 7 d. bolševikai puolė Kėdainius. Lukšys su savo sargyba pasitraukė į Kėdainius. Bolševikai pradėjo Kėdainius supti iš pietų ir užėmė Eigulių kaimą. Lukšys gavo naują uždavinį - užimti Paobelio dvarą ir neleisti bolševikams perkirsti Kėdainių - Kauno kelią.

Šį uždavinį Lukšys atliko puikiai: užėmė Paobelio dvarą ir bolševikus privertė pasitraukti. Obelės upės aukš-

KA VEIKIA VLIKAS IR TAUTOS FONDAS

Romualda Šidlauskienė,
Informacijų Skyriaus Pirmininkė
Tautos Fondo Taryba

Š.m. birželio 14 d. posėdžiavo Tautos Fondo Taryba. Buvo perorganizuotos kaip kurios Tarybos komisijos/skyriai. Palikimų Komisija liko ta pati - Algis Vedeckas ir Rima Gudaitienė, Finansų Komisiją sudaro Jurgis Bobelis, Rima Gudaitienė, Algis Vedeckas ir Juozas Blažys. Buvo svarstomas informacijos reikalas. Romualda Šidlauskienė, šalia Generalinės Sekretorės pareigų, buvo paskirta perimti ir vadovauti Tautos Fondo informacijos skyriui. Pranešimai bus reguliariai siuntinėjami laikraščiams, kurių adresus turime. Tie laikraščiai, kurie negaus šio pranešimo, prašau prisiųsti savo adresus į Tautos Fondo raštinę: Lithuanian National Foundation, Inc., 86-21 114th St. Richmond Hill, NY 11418, kad ateity gautumet.

Nežvelgiant toli į VLIKO/Tautos Fondo praeitį, čia paminėsime keletą įvykių, kurie pareikalavo stambesnės Tautos Fondo finansinės paramos, vien šiais metais: Tautos Fondas paskyrė, ir išmokėjo \$10,000 Senatoriaus A. D'Amato kelionę į Lietuvą finansuoti.

VLIKO Pirmininko Dr. K. Bobelio prašomas, AFL-CIO Prezidentas Lane Kirkland parašė laiską Prezidentui Bush prašydamas Lietuvos nepriklausomybės pripažinimo. Šio laiško perspausdinimą The New York Times laikraštysje stambia tūkstantine suma parėmė Tautos Fondas.

Sąryšium su SR 4404, T.F. Tarybo Pirmininko J. Valaičio pastangomis buvo pasiųsti 73 padėkos laiskai tiems senatoriams, kurie balsavo prieš suteikimą Sovietų Sąjungai MFN (Most Favorite Nation) statuso. Šią rezoliuciją redagavo VLIKAS, pristatė ją Sen. D'Amato, kuris įnešė į Senatą. J. Valaičio padėkos laiskai susilaukė Lietuvai labai palankių atsakymų iš Senatorių.

tais krantais dengdamasis, Lukšys su 8 savanoriais priėjo Eigulių kaime priešui iš užpakalio ir netikėtai puolė. Bolševikų kuopa iš Eigulių kaimo tuoj pasitraukė.

Tada iš Kėdainių priemiesčio tuoj atvyko kėdainiškų būrys ir užėmė Eigulius. Pavakarėj kautynės apirio.

Naktį buvo gauta žinių, kad bolševikai traukiasi Šėtos link. Buvo nuspręsta Šėtos link padaryti sustiprintą žvalgymą. Į vieną žvalgomąją būrį Lukšys buvo paskirtas žvalgybos viršininko pavaduotoju. Būrys susidėjo iš 16-17 žmonių. Buvo ir du raitininkai.

Išvyko dar tamsoje iš Eigulių kaimo rogėmis. Turėjo kulkosvaids, o kulkosvaidininkai buvo vokiečiai. Auštant vasario 8-tai dienai žvalgų būrelis slinko prie Taučiūnų kaimo, iš kur bolševikai į juos pradėjo netikėtai šaudyti.

Pradžioje bolševikai saudė iš taučiūnų kaimo, netrukus ir iš Taučių dvaro. Priešo ugnis buvo stipri ir taikli, nes atstumas buvo nedidelis. Žvalgai šoko iš rogių ir ruošėsi gintis.

Ten 1919 m. vasario 8 d. apie 8 val. ryto, žuvo savanoris Povilas Lukšys. Jis žuvo stačias ir kitus drąsindamas, kai persautas krito į roges.

Priešas puolė ir pradėjo supti. Žvalgai atišaudydami pasitraukė.

Žuvs P. Lukšys apdovanotas Vyčio Kryžiumo Palaikytas Kėdainiuose, karių kapuose. (iš šv. Jurgio parapijos kapinių į karių kapus jo palaikai perkelti 1938.XI.23) Žuvimo vietoje kėdainiečiai 1929 m. pastatė paminklą (arch. Landsbergio-Žemkalnio projektas). Karo muziejui jo biustą padarė skulptorius B. Pundzius.

SOVIETAI SURADO IR TREČIĄ MASINĮ LENKŲ KARIŲ KAPĄ

Reuterio žiniomis, Sovietų valstybiniai darbuotojai surado trečią masinį kapą, kuriame buvo užkas-ta dalis dar iki dabar buvusių nesurastų 11.000 lenkų karininkų. (Apie Karyno kapą buvo paskelbta plačiau. Žiūr. šio "NL" nr. 4 psl.). Šį kapą surado Mednoje vietovėje, netoli Kalinin'o į šiaurę nuo Maskvos. Tą pačią savaitę paskelbta buvo ir antrojo tokio kapo vieta - netoli Charkov'o, Ukrainoje.

Lenkijos Užsienų reikalų ministerija pranešė Sovietų Ambasadai š.m. birželio mėn. 19 d., jog pageidauja Raudonojo Kryžiaus ir Lenkijos valdžios atstovų dalyvavimo, atkasant Charkov'o ir Mednoje kapus. Ministerijos igaliotinis

pranešė, kad Charkov'o kapo autentiškumą patvirtina rastos kepurės, kariuomenės emblemos ir uniforminiai ženklai. Taip pat buvo rasti dokumentiniai ir gyvų žmonių liudijimai.

Lenkijos diplomatai nuvyko į Charkov'ą apžiūrėti buvusių kalėjimo pastatus, kuriuose suimtieji karininkai buvo nužudyti. "Juos sušaudė kalėjime ir lavonus suvežė į mišką. Dabar mes pagaliau artėjame prie tiesos apie karininkų likimą. Galima sakyti, kad Sovietai dabar parodo šiuo atveju gerą valią" - pareiškė igaliotinis.

Lenkijos karininkų masinis išžudymas ilgai metė stambų šešėlį ant Maskvos ir Varšuvos santykių ir tik balandžio mėnesį Sovietai pripažino, kad tai buvo Stalinizmo nusikaltimas.

REMKIME KANADOS LIETUVIŲ FONDĄ!

Iki šiol šis fondas išleido per 600.000 dolerių lietuviškai kultūrai, menui, švietimui paremti. Pagrindinis fondo kapitalas yra neliečiamas, tiktai palūkanos skiriamos lietuviškai veiklai įvairiose srityse.

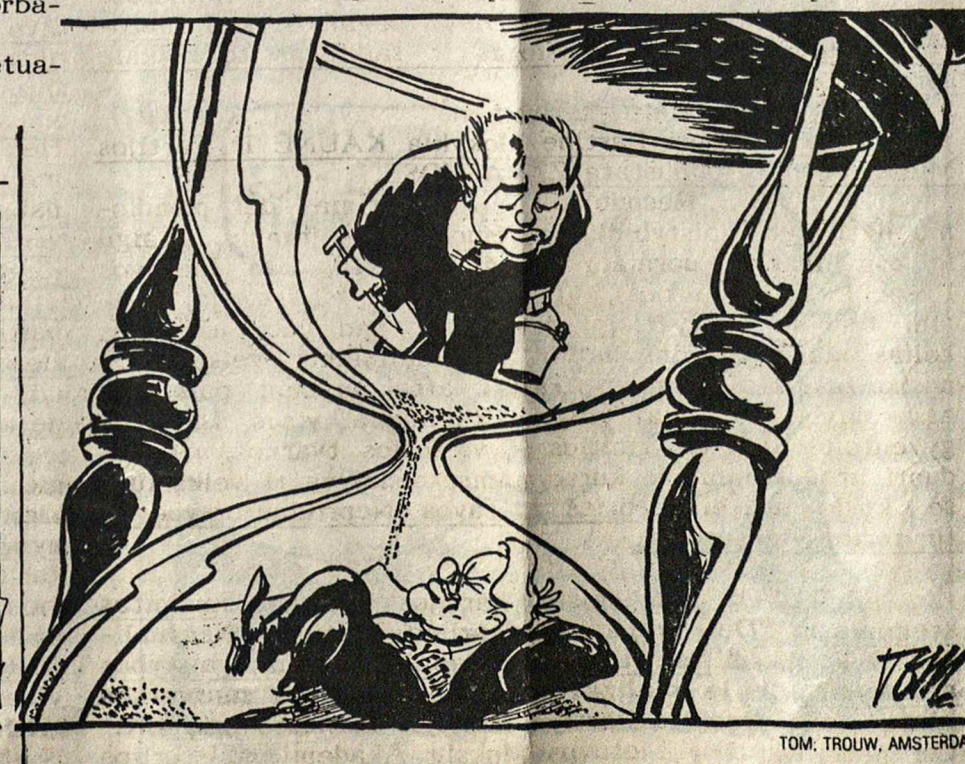
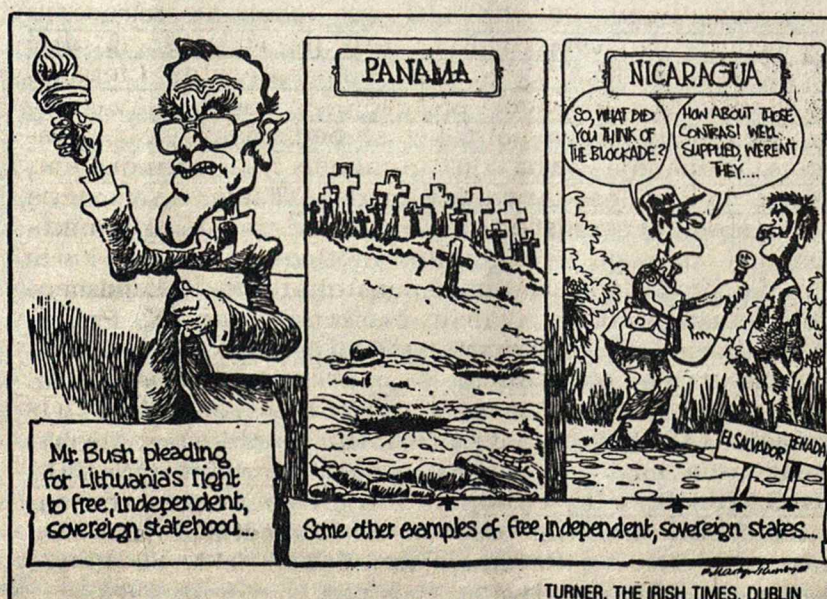
Sudarydami testamentus, bent dalį turto palikime Kanados lietuvių fondui (Lithuanian-Canadian Foundation).

Tapkime šio fondo nariais ir aukokime jam! Visos aukos atleidžiamos nuo valsybinių pajamų mokesčių.

Testamentines ir kitas aukas siųsti:

Lithuanian-Canadian Foundation, 1573 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6P 1A6.

Šio fondo šūkis: **"Kapitalas Lietuvai, palūkanos - lietuvių išeivijai!"**

LIETUVOS, LATVIJOS IR ESTIJOS KELIAI Į LAISVĘ.

Vytautas Skuodis
(Svarbesnių įvykių kronika: 1990 metų sausis-kovas)
/ tęsinys /

K O V O M Ė N U O /data skliausteliuose - informacijos, paskelbtos spaudoje data /

III.23. LENKIJOS SEIMAS oficialiai priėmė Lietuvos Respublikos AT viceprezidentą K.Motieką ir Tarybos narį V.Cėpaitį. Lenkijos parlamentas išreiškė didelę simpatiją Lietuvos laisvinimuisi.

III.23./ ESTIJOS KONGRESAS (jį rinko tik Estijoje prieš 1940 m. gyvenę ar jų ainiai) paragino Jungtines Tautas ir Sovietų Sąjungos Parlamentą atstatyti NEPRIKLAUSOMĄ IR LAISVĄ ESTIJOS RESPUBLIKĄ.

Naktį iš kovo 23 į 24 d. apie 60 lengvųjų tankų ir 50 karinių sunkvežimių su 1500 - 2000 desantininkų pravažiavo VILNIAUS gatvėmis pro Lietuvos Respublikos AT rūmus, kur vyko posėdis. Apribotas oro susisiekimas tarp Vilniaus ir Maskvos.

III.24./ Maskva uždraudė užsienio žurnalistams vykti į Lietuvą.

III.24./ JAV Gynybos Departamento sekretorius R. Cheney spaudos atstovams Washington'e pasakė, kad TSRS privalo sustabdyti kariuomenės manevrus ir bet kokią karinę akciją Lietuvoje.

III.24./ LIETUVOS Respublikos AT pirmininkas V. Landsbergis atsiuntė padėkos raštą JAV Užsienio Reikalų Komiteto nariui senatoriui J. Helms už jo pastangas padėti oficialiam Lietuvos Respublikos pripažinimui.

III.24. LIETUVOS RESPUBLIKOS AT pirmininko V.Landsbergio raštas Jo Prakilnybei TSRS prezidentui M. Gorbačioviui. Jame paaiškinama, jog Lietuvoje užsirašė žmonės, kurie sutinka, reikalui esant, padėti palaikyti tvarką ir kontroliuoti kelius. Primena, kad tankai, artėjantys prie Vilniaus, neturi čia koveikti. Įstatymai, priimti suverenios Lietuvos Respublikos Aukščiausiojoje Taryboje yra teisiškai privalomi ir įpareigoja kiekvieną Lietuvą esantį pilietį. Lietuvos Respublikos vienintelis ir svarbiausias ginklas - tikėjimas jos teisingumu, laisvės ir demokratijos verte.

LIETUVOS vyriausybė apkaltino TSRS pradėjus psichologinį karą su Lietuva. Karinės jėgos rodymas VILNIUJE ir prie parlamento rūmų REIŠKIA PRIEVAR-TĄ, KAD LIETUVA ATSISAKYTŲ PASKELBTOSIOS NEPRIKLAUSOMYBES.

LIETUVOS Respublikos AT nutarimas, kuriuo, atsižvelgiant į agresyvią TSRS laikyseną Lietuvos Respublikos atžvilgiu, ir į tai, kad dėl kurių nors smurto veiksmų gali būti suvaržytas laisvai išrinktos Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos veikimas, suteikiami Nepriklausomos Lietuvos Respublikos atstovui Washington'e ir prie Šventojo Sosto Stasiui Lozoraičiui ypatingo pasiuntinio ir atstovo įgaliojimai.

LIETUVOJE įvyko vietinių liaudies tarybų (savivaldybių) deputatų rinkimai. Išrinkti 7093 deputatai arba 76% 5208 deputatai arba 73,4% visų deputatų nebuvo praėjusio šaukimo Lietuvos vietinių tarybų deputatais. Deputatų tarpe - 1741 arba 24,5% yra moterys. 2432 deputatai arba 34,3% - LKP nariai, 428 deputatai arba 6% - LKP (TSKP platformoje) nariai, 40 deputatų arba 0,6% - socialdemokratų partijos nariai, 18 deputatų arba 0,3% - krikščionių demokratų partijos nariai, 29 deputatai arba 0,4% - Žaliųjų partijos nariai. 6035 deputatai arba 85,1% - lietuviai, 141 deputatas arba 2% - rusai, 820 deputatų arba 11,6% - lenkai, 62 deputatai arba 0,9% - baltarusiai, 35 deputatai arba 0,5% - kitų tautybių atstovai. 712 deputatai arba 10% - darbininkai, 2823 deputatai arba 39,8% - kolūkiečiai, 3427 deputatai arba 48,3% - tarnautojai, 31 deputatas arba 0,4% - valstiečiai. Balsavusiųjų skaičius - 1.668.858 rinkėjai. Bendras rinkėjų skaičius - 2.574.151. Pakartotinių rinkimų ir balsavimų metu bus renkami 2238 deputatai.

BALTIJOS TARYBA VILNIUJE priėmė pareiškimą, kuriame sakoma, jog visose trijose Pabaltijo valstybėse rinkimus į Aukščiausias Tarybas įtikinamai laimėjo kandidatai, pasisakę už valstybių nepriklausomybės atstatymą. Tai rodo, jog ESTIJOS, LATVIJOS ir LIETUVOS tautos ISREIŠKĖ SAVO VALIĄ PASIEKTI VIENINGĄ TIKSLĄ - SAVO VALSTYBES NEPRIKLAUSOMYBĘ. Baltijos Taryba mano, kad bet kokie vidinių ar išorinių jėgų mėginimai nutraukti demokratinius ir parlamentinius procesus bus visiškai nukreipti prieš Estijos, Latvijos ir Lietuvos tautų valią. Baltijos Taryba siūlo TSRS vyriausybei nutraukti karinį gąsdinimą ir spaudimą Lietuvos atžvilgiu, o taip pat jos piliečių kurstymą pažeidinėti Lietuvos valstybės įstatymus ir pradėti konstruktyvias tarpvalstybines derybas.

TSRS prezidento M.Gorbačiovo parėdymu, įsakyta grįžti lietuvių jaunuoliams į savo karinius dalinius, iš kurių jie savavališkai pasitraukė. Tokių yra apie 1.500.

KIJEVE įvykusioje Ukrainos Socialdemokratų Konferencijoje buvo priimta rezoliucija, remianti Lietuvos Respubliką. Joje sakoma, kad nesant pasitraukimo iš TSRS mechanizmo, nėra teisės TSRS AT deputatų suvažiavimui ignoruoti lietuvių tautos valią.

CHOSTOJE (Vakarų Ukraina) Ukrainos liaudies judėjimo RUCH Didžioji Taryba kreipėsi į Lietuvos Respublikos liaudį ir į visas TSRS tautas, pareiškiant, kad RUCH laiko Lietuvos Respublikos Aukščiausiąją Tarybą vieninteliu teisėtu lietuvių tautos atstovu ir palaiko jos pastangas įgyvendinti tikrąją nepriklausomybę ir suverenitetą. Kreipimėsi pasmerktas TSRS AT deputatų 3-jo suvažiavimo nutarimas Lietuvos atžvilgiu.

GRUZIJOS sostinėje TBILISIJE įvyko daugiataukstantinis mitingas, kurį organizavo Ilja Cavcavadze Draugija, Tbilisi Politinis Klubas, Tbilisi Universiteto Spaudos Klubas, Gruzijos Respublikinė Partija, Gruzijos Liaudies Frontas, Žaliųjų Partija ir kt. visuomeninės - politinės organizacijos. Mitingo dalyviai laikė Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Gruzijos vėliavas. Rezoliucijoje reikalaujama, kad TSRS vadovybė pripažintų Lietuvos Respublikos Nepriklausomybę ir valstybingumą, nutrauktų kišimąsi į Lietuvos valstybės vidaus reikalus, kad būtų skubiai pradėtos Jungtinių Tautų, kitų tarptautinių organizacijų stebimos derybos su Lietuvos vyriausybe dėl ekonominių ir karinių santykių normalizavimo.

Kreipiamasi į Lietuvoje gyvenančius nelietuvių tautybės asmenis, kad jie paremtų Respublikos nepriklausomybę. 1990. VI. 28

somybė. Rezoliucijos tekstas pasiūstas TSRS prezidentui M. Gorbačioviui, Lietuvos Respublikos AT pirmininkui V.Landsbergiui ir Gruzijos TSR AT pirmininkui G. Gumbardzei.

OBNSINSKE CENTRINĖS RUSIJOS Liaudies Frontas priėmė rezoliuciją apie padėtį Lietuvoje, kurioje sveikinamas Lietuvos AT nutarimas paskelbti Lietuvos Respublikos atkūrimą, išreiškiant lietuvių tautos valią. Rezoliuciją pasirašė atstovai iš Jaroslavo, Smolensko, Vladimiro, Kalugos ir iš Kalugos srities miestų Borovsko Obninsko ir Balabanovo.

Įvyko PILIETINIŲ VEIKSMŲ KOMITETO posėdis, kuriame dalyvavo TSRS ir RUSIJOS FEDERACIJOS (RF) TSR) Liaudies deputatai - tarpreigioninės deputatų grupės ir "Demokratinės Rusijos" bloko nariai, atstovai organizacijų "TSKP Demokratinė Platforma", "Socialdemokratų Asociacija", "Memorialas", Tarpreigioninė Demokratinė Organizacijų Asociacija (MADO), "Maskvos Tribūna", TSRS Mokslų Akademijos Rinkėjų Klubas, "Nevados" Draugija, Armėnijos Bendranacionalinis Judėjimas, Azerbaidžiano Socialdemokratų Partija, Baškirijos Rinkėjų ir Deputatų Asociacija, "Berlik" Draugija, "Rustavelio" Draugija, Azerbaidžiano Liaudies Frontas, Žaliųjų Judėjimai ir kitos organizacijos priėmė kreipimąsi, kuriame pagarbiai ir supratingai vertinamas Lietuvos Valstybės atstatymas.

Siūloma TSRS Aukščiausiajai Tarybai ir TSRS prezidentui M.Gorbačioviui pripažinti Lietuvos valstybės nepriklausomybę ir imtis veiksmų užmegzti su ja lygiateisius santykius. Anuliuoti TSRS prezidento kovo 21 d. įsaką "Dėl papildomų priemonių Lietuvos teritorijoje", nedelsiant pradėti derybas su Lietuvos Respublikos AT prezidentu, vyriausybe ir parlamentu, skirtus palaikyti stabilius ryšius, spręsti pilietybės problemas ir kitus klausimus. Nelietuviškoji Lietuvos gyventojų dalis kviečiama į Lietuvą vykstančius pertvarkymus žvelgti supratingai, su pasitikejimu ir aktyviai bei demokratiškai juose dalyvausti.

KALININGRADE (Karaliaučiuje) organizacijos SOLIDARUMAS nariai piketavo ir rinko parašus Lietuvos Nepriklausomybės palaikymui.

III.24 ir 25 d.d. TALLINN'E, PIARNU ir VILJANDI (ESTIJOJE) įvyko gausūs mitingai ir liaudies susirinkimai, skirti išreikšti solidarumą Lietuvos Respublikai. Piarnu mieste priimtas laiškas M.Gorbačioviui, kuriame pabrėžiama, kad jis turėtų teisingai išspręsti nepriklausomybę praradusių Pabaltijo kraštų klausimą.

III.25. TALLINN'E baigėsi Estijos KP suvažiavimas. Delegatai priėmė pareiškimą, kuriame sakoma, kad kovo 25 d. įkurta savarankiška Estijos Komunistų Partija. Estijos KP CK privalo per 10 dienų parengti ir paskelbti statusą pereinamajam laikotarpiui, kuris truks 6 mėnesius. Suvažiavimas nusiuntė Lietuvos Respublikos Aukščiausiajai Tarybai, Lietuvos vyriausybei, LKP Centro Komitetui, TSRS Aukščiausiajai Tarybai, visų respublikų Aukščiausiosioms Taryboms ir KP Centro Komitetams telegramas, kuriomis priitariama Lietuvos liaudies, jos parlamento ir vyriausybės pastangoms žengti politinės nepriklausomybės keliu.

RYGOJE, prie paminklo Leninui budėjo piketas su plakatu: "ŠALIN RANKAS NUO LIETUVOS!"

VILNIUJE į Partinės Mokyklos rūmus ir į Politinio Sąjėdimo Namus įsiveržė 30 ginkluotų desantininkų. Jų priedangoje Rūmus užėmė TSKP Platformos "naktinės" LKP vadeivos. Dėl šio užgrobo Respublikos Prokuratūra užvedė bylą.

MASKVOJE įvyko du solidarumo Lietuvai mitingai Centriniame Parke ir prie kino teatro LADOGA. Pirmajam buvo renkami parašai po kreipimusi Rusijos piliečių, palaikančių Lietuvos Nepriklausomybę.

NABEREŽNYJE ČELNY mieste TOTORIŲ Visuomeninis Centras pravedė piketą, palaikantį Nepriklausomą Lietuvą. Prie piketo susirinko apie 250 žmonių ir prasidėjo audringas mitingas. Piketuotojai stovėjo su plakatais: NELEISIME PASMAUGTI LAISVOS LIETUVOS! NAMIBIJA - PASKUTINIOJI IŠSILAISVINUSI KOLONIJA AFRIKOJE, LIETUVA - PIRMOJI IŠSILAISVINUSI RESPUBLIKA SOVIETŲ IMPERIJOJE!

NACHICEVAN'EJE (AZERBAIDŽIANAS) įvyko Solidarumo Nepriklausomai Lietuvai mitingas. Jį surengė Azerbaidžiano Liaudies Fronto Nachicevanės miesto skyrius. Rezoliucijoje pasmerktas TSRS kišimasis į Lietuvos Respublikos vidaus reikalus ir jos vedamas politinis psichologinis karas prieš Lietuvos Respubliką.

JAV prezidentas G. Bush'as priėmė Atstovų Rūmų narius Durbin'ą, Sarpalių, Miller'į ir Cox'ą, kurie buvo neseniai lankęsi Lietuvoje. Kongresmanų nuomone, tame susitikime Bush'o administracija buvo labiau linkusi remti Gorbačiov'ą, negu pasisakyti už Lietuvos Nepriklausomybę.

JAV LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS Krašto Valdyba sušaukė amerikiečių TV, RADIOJO IR SPAUDOS KONFERENCIJĄ, kurioje kongresmanas Richard J.Durbin'as pasakė, kad moraliniai ir demokratiniai principai neleidžia JAV administracijai ignoruoti ar atsisukti nuo prieš 50 metų skelbtos Lietuvos okupacijos nepripažinimo ir kad dabartinis diplomatinis santykių atstatymas su Lietuvos Respublika būtų teisėtas ir lietuvių tautai nepaprastus reikšmės žingsnis.

Papiežius JONAS PAULIUS II kreipėsi į tikinčiuosius, prašydamas juos melsti Dievo pagalbos, kad Lietuvos reikaluose įvyktų teisingas ir taikingas tų reikalų sprendimas.

III.26. Sovietų kariuomenė "Naktinei" kompartijai padėjo užgrobti Partinę Mokyklą KAUNE ir Partijos Miesto Komiteto pastatą ŽARASUOSE.

LIETUVOS Respublikos AT nutarimas dėl priemonių užtikrinti valstybinių ir visuomeninių įmonių, įstaigų ir organizacijų normalų darbą. Nutarta, kad Lietuvos Respublikos prokuroras, Vidaus Reikalų Ministerija, teismai turi imtis ryžtingų priemonių, kad būtų užkirstas kelias antivalstybiniais ir kriminaliniams veiksams; nusikaltusius nedelsiant traukti atsakomybėn; patraukti atsakomybėn ir kurstytojus. Raginama visus Lietuvos gyventojus laikytis rimties ir viešosios tvarkos, nepasiduoti provokaciniams kurstymams, nedalyvausti veiksmuose, kurie nukreipti prieš Lietuvos Nepriklausomybę ir teritorinį vientisumą.

LIETUVOS Komunistų Partijos plenumė priimtas kreipimasis "Dėl politinio pritarimo Lietuvos Respublikos AT Aktui Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo" ir jo realizavimo kelių, politinės santvarkos Lietuvoje". Nutarta Partijos Istorijos Institutą prie LKP CH pertvarkyti į Lietuvos Mokslų Akademijos Istorijos Instituto Skyrių. LKP CK leidykla pertvarkoma į savaran-

kišką akcinę bendrovę. Priimtas kreipimasis į Respublikos vyriausybę dėl partijai priklausančio turto apsaugos. Plenumas pritarė laiško TSKP CK Generaliniam sekretoriui M. Gorbačioviui projektui.

Savarankiškos Lietuvos Komunistų Partijos CK IV plenumo dalyvių atviras laiškas TSRS komunistams. Jame pabrėžiama, kad laisvų demokratinių rinkimų metu rinkėjai laisvai pasirinko tokią politinę ir ekonominę programą, paremti savo balsais. Visuotinė, iš liaudies kylančių Nepriklausomybės siekių liudija milijonai Lietuvos gyventojų parašų, atsiųstų į Kremlį, šimtą tūkstantinių Lietuvos gyventojų mitingai, milijoninė akcija BALTIJOS KELIAS. TSRS vis dar neigia, kad 1940 m. ji okupavo Lietuvą ir neigia bei ignoruoja Lietuvos Respublikos valstybingumą. Šiam tikslui panaudojama TSKP padalinio veikla Lietuvoje ir didžiariškieji šovinstai. TSKP juos finansuoja ir visaipt remia. TSKP padalinio Lietuvoje vadovai pasitelkė TSRS karines pajėgas ir užiminę administracinius pastatus. Visa tai daroma su TSRS vyriausybės pritarimu. TSRS vadovybei tenka atsakomybė už dirbtinį tautų supriešinimą, konstruktyvių sprendimų vengimą ir faktišką tautos apsisprendimo galimybių siūlymą. Pareiškama, kad Lietuvos komunistai palaiko Lietuvos Respublikos Aukščiausiąją Tarybą ir jos PASKELBTĄ NEPRIKLAUSOMYBĖS AKTĄ. TSRS Aukščiausioji Taryba raginama PRIPAŽINTI NEPRIKLAUSOMĄ LIETUVOS RESPUBLIKĄ. Protestuojama prieš karinės technikos naudojimą psichologiniam Lietuvos gyventojų spaudimui. Skatinama nutraukti skaldytojišką TSKP padalinio veiklą Lietuvoje. Remdama šios grupuotės veiklą, TSKP sutapatina save su TSKP padalinio Lietuvoje mentalitetu ir veiklos metodais, kurie ryškiai antidemokratiški. Siūloma baigti konfrontaciją ir pradėti derybas su Lietuvos Respublikos vadovybe.

LIETUVOS PEN Centro kreipimasis į tarptautinį PEN (poetų, esėistų ir novelistų) Klubą ir į visus PEN centrus. Jame prašoma netylėti ir aktyviai raginti savo šalių vyriausybes kuo greičiau pripažinti atstatytosios Lietuvos Respublikos valstybinį suverenitetą.

KLAIPĖDOJE į LKP komiteto pastatą buvo įsiveržė ir jį užėmė jūreiviai desantininkai. Tačiau netrukus klaipe diečiai juos ir jiems vadovavusį "Naktinės" kompartijos sekretorių PavelBorovskį iš to pastato išvarė.

MASKVOS TARYBOS (Mossoviet) 71 liaudies deputatas atsiuntė Lietuvos Respublikos AT pirmininkui V. Landsbergiui telegramą, kurioje sakoma: "Mes palaikome lietuvių tautos veržimąsi į Nepriklausomybę ir apsisprendimą..." Mes smerkiame TSRS prezidento ir vyriausybės kišimąsi į Jūsų Respublikos vidaus reikalus". Kitoje Maskvos Tarybų deputatų telegramoje, su 75 parašais, adresuotoje TSRS prezidentui M.Gorbačioviui, išreiškiamas nesutikimas su Gorbačiovo vedama politika Lietuvoje. Reikalaujama gerbti Lietuvos valstybės suverenitetą ir nutraukti bet koki kišimąsi į Lietuvos vidaus reikalus.

III.27./ JAV Gynybos ministeris Cheyns(?) televizijos kompanijos CBS interviu pasakė, kad jeigu Sovietų Sąjunga panaudos jėgą prieš Lietuvą, "tai turės itin negatyvių padarinių ginkluotės kontrolės srityje bei Amerikos ir Sovietų Sąjungos santykiams apskritai".

III.27./ VILNIAUS įgulos kariuomenės viršininkai lankėsi pas Lietuvos Respublikos AT pirmininką V.Landsbergį ir įteikė Pabaltijo karinės apygardos vadovybės oficialų protestą dėl Lietuvos Respublikos priimtų įstatymų, pagal kuriuos skelbiami negaliojančiais visi sovietiniai įstatymai, liečiantys sovietinę karinę tarnybą.

III.27./ DIDŽ. BRITANIJOS premjerė Margaret Thatcher atmetė parlamento reikalavimą, kad Didžioji Britanija pasmerktų TSRS Lietuvoje naudojamą prievartą.

III.27. Į NAUJOSIOS VILNIOS psichiatrinę ligoninę naktį įsiveržė apie 60 ginkluotų desantininkų. Medicininį personalą suvarė į atskirą patalpą. Pradėjo įsikišti ligoninėje pasislėpusių iš sovietų armijos pasitraukusių lietuvių. Jie užpuolė atvykusius milicijos pareigūnus, vieną jų labai sumušė. Pagrobė keliolika jaunuolių, kareiviai išvažiavo, laiptinėse palikdami kraujo pėdsakus. Dėl šio įvykio Lietuvos Respublikos prokuratūra iškėlė baudžiamąją bylą. Tuo pačiu tikslu desantininkai buvo įsiveržė ir į ŽIEGŽDRIŲ ligoninę, iš kurios pagrobė du tikrus ligonius, tačiau po kurio laiko juos atvežė prie ligoninės vartų ir paleido.

LIETUVOS Respublikos AT pareiškimas apie Lietuvos žmones, kuriuos įvairios aplinkybės vertė bendradarbiauti su TSRS Valstybės saugumo komitetu: dabar toks bendradarbiavimas jų nei juridškai, nei moralškai nesaisto. Šiai tarnybai duoti pasižadėjimai ar kokie kito kiti įsipareigojimai skelbiami nuo šiol netekę galios. Tokiems saugumo bendradarbiams siūloma iki š.m.kovo 28 d. apsispręsti ir nebeteikti pagalbos TSRS Valstybės Saugumo Komiteto organams. Užtikrinama, jog ne vienas asmuo, nepadaręs sunkių nusikaltimų Lietuvos gyventojams ir atsiskęs minėto bendradarbiavimo, nepatirs nei moralinių, nei teisinių, nei jokių kitokių Respublikos valdžios persekiojimų. Slaptų informatorių pavardės niekada nebus skelbiamos ar patvirtinamos, jeigu viešumon jos iškiltų. Tačiau prisipažinimas ir atgaila būtų vertinami kaip moralinis piliečio ir visuomenės apsisvalymas. Tolesnis bendradarbiavimas su TSRS VSK įstaigomis ir jų darbuotojais po š.m.kovo 28 d. bus vertinamas kaip veikla, žalinga Lietuvos Respublikai ir bus baudžiama įstatymo numatyta tvarka.

LIETUVOS Respublikos AT kreipimasis į valstybių Helsinkio pasitarimo Baigiamojo Akto signatarų - parlamentus ir vyriausybes. Kreipimesi glaustai nurodoma dabartinė Lietuvos Respublikos padėtis ir prašoma dėti visas pastangas, kad agresyvūs veiksmai prieš Lietuvos Respubliką būtų nutraukti.

LIETUVOS Respublikos AT pirmininkas V.Landsbergis pasveikino Australijos ministerį pirmininką R. Hawke laimėjus rinkimus, o taip pat išreiškė padėką Užsienio Reikalų ministeriui Gereth Evans už diplomatinę paramą Lietuvai.

LIETUVOS Respublikos AT pirmininko V.Landsbergio ir Lietuvos Ministerių Tarybos pirmininkės K. Prunskienės laiškas TSRS prezidentui M. Gorbačioviui ir TSRS vyriausybei išreiškė kategorišką protestą prieš TSRS kariuomenės veiksmus Lietuvos teritorijoje. Kariškiai demonstruoja karinę jėgą, užima civilinius objektus, grobia Lietuvos piliečius, buvusius Raudonojo Kryžiaus globoje. Lietuvos teritorijoje okupantas siautėja nebaudžiamas. Visa tai 1940 metų agresijos tęsinys. Reikalaujama sugrąžinti pagrobtus piliečius. Taip pat pareiškama, kad iš Maskvos atšaukiami Lietuvos vyriausybės delegatai /nukelta į 4 psl...../

LIETUVOS, LATVIJOS IR ESTIJOS KELIAI Į LAISVĘ.

Vytautas Skuodis
(Svarbesnių įvykių kronika: 1990 metų sausis-kovas)
/ tęsinys /

/.....atkelta iš 3 psl./

ir reikalaujama vesti derybas su TSRS vyriausybė neutrallioje teritorijoje.

LKP CK pirmojo sekretoriaus A. Brazausko laiškas TSRS prezidentui, TSKP CK sekretoriui M. Gorbačioviui. Jame pažymima, kad kovo 27 d. ginkluoti sovietiniai desantininkai užgrobė LKP CK pastatą Vilniuje. Tokie armijos veiksmai didina įtampą ir nepadeda stabilizuoti padėties. Karinės jėgos naudojimas iškylančioms problemoms spręsti šiurkščiai pažeidžia Lietuvos suverenitetą, neatitinka TSRS Konstitucijai, ypač po to, kai pakelstas jos 6 straipsnis. LKP (TSKP platformos) reikalavimai derybų, grasinant ginklais, kelia tikrai pasipiktinimą tokiomis veiksmais ir didelį nerimą dėl tolimesnės įvykių raidos. LKP CK biuras kategoriškai protestuoja prieš armijos įvykdytą partinių organų pastatų užgrobimą ir laukia M. Gorbačiovo'o įsikišimo, kad būtų normalizuota padėtis.

VILNIUJE įvykusiame Lietuvos Mokslų Akademijos visuotiniame susirinkime priimta deklaracija, kurioje skelbiama, kad ši Akademia atsisako žinybinio statuso, yra autonomiška ir nepriklausoma nuo politinių bei vyriausybinių institucijų.

LIETUVOS rašytojų, dailininkų, kompozitorių, teatrologų ir žurnalistų sąjungų pirmininkai pasiuntė M. Gorbačioviui laišką, kuriame jie protestuoja prieš Lietuvos reikalų sprendimą naudojant karinę jėgą.

Vakare prie užgrobtų LKP CK rūmų įvyko Vilniaus Pedagoginio Instituto studentų folklorinio ansamblio PORINGE koncertas. Jo devizas, kaip skelbė vienas plakatu - Burokevičiaus (vieno iš "Naktinių" partijos vadeivų) išrūkimas iš LKP CK rūmų. Koncerto metu šiam reikalui buvo suaukota 754 rubliai ir 76 kapeikos. Tie pinigai buvo paaukoti Naujosios Vilnios ligoninės remontui, kurį reikėjo atlikti po desantininkų įsiveržimo.

Lietuvos Respublikos AT Prezidiumo kvietimu VILNIUJE viešėjo Lenkijos Respublikos Seimo ir Senato piliečių parlamentinio klubo delegacija. Bendrame komunikate, kurį pasirašė SOLIDARUMO parlamentarų vadovas B. Geremek ir SAJŪDŽIO Seimo Tarybos atstovas V. Cepaitis, sakoma, kad bet koks TSRS mėginimas jėga nustelbti Lietuvos Nepriklausomybę būtų pasmerktas visame pasaulyje ir pakenktų Europos taikui.

LATVIJOS Liaudies Fronto DUMA paskelbė kreipimąsi ryšium su pavasarinio jaunųjų šaukimo į sovietinę armiją. Siūloma ignoruoti karinių komisariatų atsiunčiamus šaukimus. Tiems, kuriems pavyks išvengti tokios tarnybos, siūloma įsijungti į alternatyvią darbo tarnybą, sutinkamai su LATVIJOS TSR AT 1990 m. kovo 1 d. priimtu atitinkamu įstatymu.

RYGOJE Šventosios Dvasios bažnyčios bokšte buvo iškeltos LATVIJOS ir LIETUVOS Respublikų vėliavos. Lietuvos televizija perdavė Latvijos Moterų Lygos kvietimą kovo 29 d. atvykti į mitingą, skirtą palaikyti Lietuvos Nepriklausomybę.

LENINGRADE 20 RUSIJOS TSR AT deputatų ir 137 Leningrado miesto tarybos (Lengorsoviet) deputatų pasirašė kreipimąsi į TSRS prezidentą ir į TSRS Aukščiausiąją Tarybą. Jame reikalaujama tuojau pat nutraukti prievartos naudojimą Lietuvoje ir pradėti tiesioginius pasitarimus su Lietuvos Respublikos valdžios teisėtais atstovais.

ARMENIJOS sostinėje Erevane Armenijos Tautinis Judėjimas suorganizavo mitingą, kuriame dalyvavo 100 tūkstančių žmonių. Mitingo dalyviai išreiškė solidarumą Lietuvos žmonėms pasirašę Lietuvos Nepriklausomybę ir pareikalavo, kad TSRS vyriausybė nesikištų į Lietuvos vidaus reikalus. ARMENIJOS TSR AT pirmininko pavaduotojas Rafael Kazarian, armėnų tautos vardu nusiuntė solidarumo telegramą Lietuvos Respublikos AT pirmininkui V. Landsbergiui.

LENKIJOS "Solidarumo" vadovas Lech Valensa pasiuntė TSRS prezidentui M. Gorbačioviui telegramą, protestuodamas prieš neteisėtus Sovietų Armijos veiksmus Lietuvoje. Jis pasiūlė Gorbačioviui atsisakyti nuo karinio spaudimo praktikos ir pradėti politinį dialogą su Lietuvos vyriausybė.

"Solidarumo" GDANSKO regiono valdyba priėmė pareiškimą, kuriame protestuojama dėl mėginimų vesti psichologinį karą prieš Lietuvos Respublikos visuomenę. Lietuvos žmonėms siunčia nuoširdžiausius linkėjimus ir pritarimo žodžius.

LENKIJOS visuomeninio judėjimo "Laisvė ir Tika" pareiškimine sakoma, kad sovietų armijos veiksmai Lietuvoje ne tik pažeidžia tarptautinės teisės normas, bet, visų pirma, pagrindinę žmogaus teisę - teisę į laisvę. Reikalaujama tuojau paleisti pagrobtuosius karius, kurie yra Lietuvos piliečiai.

/III.28./ LKP CK IV plenumo dalyvių raštas TSKP CK Generaliniam sekretoriui, TSRS prezidentui M. Gorbačioviui teigia, jog tokie veiksmai, kaip neteisėtai laikraščio "Sovietskaja Litva" išleidimas ir leidinio metrikos falsifikavimas, LKP Vilniaus miesto komiteto, Vilniaus Aukštosios Partinės Mokyklos, Politinio Švietimo pastatų užėmimas, pasinaudojant karinės jėgos parama, yra ne kas kitas, kaip tolesnis politinių aistrų kurstymas ir nestabilumo didinimas. Pabrėžiamas įsitikinimas, kad visi kylančios prieštaraivimai dėl partijos juridinių, finansinių bei ūkinių problemų turi būti sprendžiami bendromis pastangomis, geranoriškai, nenaudojant TSRS ginkluotųjų pajėgų.

/III.28./ LKP CK IV plenumo dalyviai kreipėsi į Lietuvos žmones dėl pilietinės santarvės Lietuvoje, kviesdami visus komunistus, dirbančiuosius renkamuose ir vykdomuose valdžios organuose ir kiekvienoje darbo vietoje, nuosekliai realizuoti Lietuvos Respublikos nutarimus. LIETUVOS Komunistų Partija oponuos antidemokratiškumui, autoritarinio valdymo apraiškoms, žmogaus Teisių ir Laisvių apribojimams. Siūloma pamiršti rinkimines aistras ir tarppartines ambicijas, išmokyti gerbti demokratiškai išrinktą parlamentą, remti naują vyriausybę ir pasitikėti ja.

/III.28./ LIETUVOS RAUDONOJO KRYŽIAUS DRAUGIJA pareiškė griežtą protestą TSRS vyriausybei dėl kovo 27 d. naktį ginkluotų desantininkų įsiveržimo į Naujosios Vilnios psichiatrinę ligoninę ir į Kauno rajono Žiegdrių psichiatrinę ligoninę ir savavaliavimo įstatymą.

ir pakartotinai kreipėsi į Tarptautinę Raudonojo Kryžiaus organizaciją, prašydama padėti ir atsiųsti tarptautinius ekspertus į Lietuvą.

/III.28./ Ryšium su galimais provokaciniais kai kurių visuomeninių grupuočių veiksmais, LIETUVOS Ministerių Tarybos potvarkiu 110 žmonių dviem dienoms gavo įgaliojimus apsaugoti Lietuvos Respublikos AT rūmus, Lietuvos Televizijos ir Radijo rūmus, Telegrafo bei Telefono Stoties rūmus.

/III.28./ LIETUVOS Mokslininkų Sąjunga ir Lietuvos Mokslų Akademijos visuomeninės politinės organizacijos nusiuntė telegramas TSRS prezidentui M. Gorbačioviui ir JUNGTINIŲ TAUTŲ Generaliniam sekretoriui P. de Cueiljarui. Joje nurodomi Sovietų Armijos karių savavaliavimai Lietuvoje, jų dalyvavimas organizuojant mitingus, nukreiptus prieš teisėtą Lietuvos vyriausybę, kurstymai tarptautinės nesantaikos ir pastangos išprovokuoti neramumus. Prašoma nutraukti Sovietų Armijos siautėjimą ir kuo skubiau išspręsti abi valstybes liečiančias problemas.

/III.28./ LATVIJOS Liaudies Fronto vadas Dainis Ivans po pasitarimo su Pabaltijo kraštų atstovais pasakė, jog LATVIJA paseks Lietuvą ir savo Nepriklausomybę paskelbs po pusmečio.

/III.28./ Senatorius Ed. Kennedy, lankydamasis Maskvoje, TSRS valdžios atstovams pasakė, jog santykiai tarp JAV ir TSRS gali pablogėti, jei TSRS panaudos karinę jėgą prieš Lietuvą.

/III.28./ JAV BALTIJŲ RŪMŲ Nacionalinio Saugumo Tarybos viršininkas Brent Scowcroft AP žinių agentūrai pasakė, kad bet koks Sovietų jėgos panaudojimas arba bauginimas Lietuvoje "bus prieš gerus JAV-TSRS ryšius". Jis pasakė, jog JAV vyriausybė imsis atitinkamų priemonių prieš Sovietų daromą spaudimą Lietuvai.

III.28. TBILISYJE /GRUZIJA/ Šv. Ilja Praveno Draugijos konferencija priėmė kreipimąsi į Lietuvos gyventojus, pritaridama lietuvių tautai kovoje už Nepriklausomybę.

/III.29./ Trukdomos Lietuvos Radijo laidos, skirtos užsienyje gyvenantiems lietuviams.

/III.29./ VILNIUJE įvyko Lietuvos Profsąjungų judėjimo koordinavimo komiteto posėdis. Dalyviai pasiuntė telegramą M. Gorbačioviui, protestuodami dėl TSRS kariuomenės ir TSKP organizacijos Lietuvoje daromų išpuolių ir savavaliavimų. Reikalaujama nedelsiant užkirsti kelią provokacijoms, pradėti derybas. Komitetas taip pat kreipėsi į pasaulio ir Sovietų Sąjungoje veikiančias profsąjungas, visus geros valios žmones ir demokratinius judėjimus, pareikšdamas, kad Lietuvos profsąjungos prašo paremti atkurtos Lietuvos Respublikos siekius ir protestuoti prieš Lietuvoje vykdomą smurtą ir karinės jėgos demonstravimą.

/III.29./ Sveikatos Apsaugos Ministerijos Raudonojo Kryžiaus Klinikos darbuotojai pasiuntė TSRS prezidentui M. Gorbačioviui telegramą, kurioje pareikštas protestas dėl Sovietų ginkluotų karių padarytų vandalizmo aktų Naujosios Vilnios ir Žiegdrių psichiatrinėse ligoninėse. Reikalaujama nutraukti sovietinės kariuomenės siautėjimą Lietuvoje.

/III.29./ LIETUVOS ministerė pirmininkė Kazimiera Prunskienė išstojo iš komunistų partijos.

/III.29./ ESTIJOS Komunistų Partijos CK nubalsavo atsiskirti nuo TSKP ir veikti kaip nepriklausoma Estijos Komunistų partija. Balsavo prieš - 3 ir 7 susilaikė. /bus daugiau/

KATYNO PASLAPTIS - NEBE PASLAPTIS

Šio straipsnio autorius Rudolf Chelminski. Prieš 50 metų 15,570 Lenkijos karininkų ir kareivių, pakliuvusių į sovietų karo belaisvių stovyklas, dingo be pėdsakų. Trejetą metų Lenkijos karo meto egzilinė vyriausybė Londone prisijungė prie susirūpinusių seimų dungusių vyrų paieškų. Jų visų pastangos nedavė jokių vaisių iki 1943 metų. Po to, išgyjuojanti Hitlerio Vokietijos armija pranešė atradusi masinius kapus netoli Rusijos miesto, Katyn. Taip prasidėjo vieno iš bjauriausių II-jo pasaulinio karo epizodų atidengimas tragedijos, kuri dar politiškai pakrato Rytų Europą ir Sovietų Sąjungą.

Rudolf Chelminski apie Katyn'ą girdėjo būdamas vaiku iš savo tėvo ir niekada jo nepamiršo. Norėdamas apie tai parašyti, jis ištyrinėjo šaltinius JAV, Prancūzijoje, Britanijoje, Lenkijoje ir Sovietų Sąjungoje. Štai ką jis pasakoja.

1943 m. vasario mėnesio pradžioje Rusijos kaimietis Ivan Krivozertsev'as išžingsniavo į okupacinės kariuomenės leitenanto Ludwig Voss raštinę Gniezdovo kaimelyje, 370 km. į pietvakarius nuo Maskvos. Jis paskelbė stulbinančią žinią: "yra krūvos lavonų palaidotų netoliese. Lenkai karo belaisviai nužudyti sovietų. Jie ten gulį" - pranešė jis, - sušaudyti Kozy Gory" (Ožkų kalvoje).

Leitenantas Voss pasiėmė Krivozertsev'ą ir dar du vietinius gyventojus į arklio traukiamą vežimą, išidėjo kastuvų ir kaplių ir patraukė į Katyno miško dalį, vadinamą Kozy Gory.

Visi žinojo apylinkėje, kad 27 metų amžiaus Krivozertsev'as nepasizymėjo meile sovietams. Jie nacionalizavo jo šeimos ūkį, įkalino ir paskui nužudė jo tėvą.

Netrukus Vokietijos kariuomenės telegramu siuntėjam kaukšėjo siųsdami skubų pranešimą Berlynui: atrasti masiniai kapai. Laidojimo duobės buvo priverstos Lenkijos kariškių žiemos uniformose ir auliniais čėbatais lavonais. Daugelis jų dėvėjo kovų medalius ir žymenis. Beveik visi buvo nužudyti kulka į galvą.

Nuo kovo mėn. iki birželio mėn. vokiečiai atžymėjo besnykstančius kūnus ir apžiūrėjo juos ieškodami asmens dokumentų. Jie taip pat surado 22 dienynus ir apie 3,300 laiškų ir laikraščių, biblijos knygų ir kiek rusiškų rublių bei lenkiškųjų žlotų.

Surinkę kiek galėję stebėtojų, vokiečiai atliko autopsijas. Pagal jų oficialius dokumentus, šūviai beveik be išimties, buvo paleisti į pakaušio apacią. Bendrai vienos kulkos užteko, nes prakirtusi kaušą, išeidavo pro kaklą.

II pasaulinis karas prasidėjo 1939 m. rugsėjo mėn., kai Hitlerio kariuomenė užplūdo Lenkiją iš vakarų ir 17 dienų po to, išveržė Sovietai iš rytų. Mėnesio pabaigoje Lenkija buvo pribauta, jos miestai sudaužyti ir žemė perdalinta SSR ir Trečiojo Reicho. Sovietai suėmė 250,000 lenkų belaisvių. Tuoj pat išsiuntė karininkus ir specialistus į 3 belaisvių stovyklas - Kozielsk'ą, Ostrachov'ą ir Starobielsk'ą - vadovaujant NKVD (pradininkės dabartinės slaptosios policijos ir šnipinėjo tinklo - KGB). Kai kurie suimtieji kariškiai buvo sušaudyti; dauguma buvo paprastai išgrūsti į darbo stovyklas SSSR gi-

lumon. Tačiau belaisviai minėtose trijose vietovėse sudarė specialią problemą: jie priklausė "aukštajai klasei" - kategorijai žmonių, ypač nepakenciamų marksistų ideologijai. Dauguma jų buvo ne profesionalai, bet atsarginiai. Dakatarai, advokatai, tiesėjai, profesoriai, mokslininkai, dvasiškiai - jie buvo lenkų tautos lyderiai ir inteligentija.

Ilgą 1939-40 metų žiemą jie iškentejo šalti, pusbadį, utelių apniktose patalpose. Jie buvo pavieniai tardomi NKVD agentų, kurie nepailsdami tyrinėjo jų praeitį, asmeninius polinkius ir politines pažiūras. Tardytojai vado vavosi vien tikrai marksistine dogma. Tokiems fanatikams karas reiškė grumtynes ne tarp dviejų tautų, bet tarp klasių. Ir klasės priešai buvo jiems tuo pačiu ir priešai Sovietų Sąjungos.

Iš 15,570 vyrų, įkalintų trijuose lageriuose, tikrai 448 buvo nesunaikinti. NKVD turbūt nusprendė, kad jie galėtų būti naudingi naujo pasaulio kūrimui, vadovaujant Sovietų diktatoriui Josif Stalinui. Visi kiti suintieji buvo laikomi nepataisomais. Jie visai nesijautė kalti, neparodė noro būti perauklėtais, jie susirinkdavo melstis, giedodavo giesmes ir Lenkijos himną, netgi slapta atnasaudavo Mišias, kas buvo griežtai uždrausta.

1940 m. balandžio mėn. pradžioje tikriausiai Maskvos įsakymu, NKVD pradėjo tustinti lagerius. Grupėse po 50 iki 400 "liaudies priešai" buvo sugabenti į geležinkelio postus, susodinti į belaisvių traukinius ir išvežti nežinia kur. Labiausiai pasikartojantys gandai, paleisti ir skatinami NKVD, skelbė, jog jie sugražinami į Lenkiją. "Visi jūs vėl greitai susitikssite" - sakė jiems, išeinantiems pro vartus. Bent vieną kartą NKVD sakė teisybę.

Nelengva atsikratyti 15,000 kareivių. Negalima jų visų iš karto nužudyti. Į minią paleisti automatinius šūvius - nepraktiška ir sukelia makalynę, kurios metu gali pasidaryti per daug galimybių išlikti gyvam ir net pabėgti.

Idividualus nugalėjimas - geriausiai, bet tam reikia pasiruošti ir numatyti visas detales. Vyrui niekada nepriėjo įtarti, kas jų laukia, arba jie sukils. Jie jau yra nusilpę ir singuliuoja dėka menkų maisto davinių, bet juos galima dar labiau nusilpinti neduodant beveik jokio maisto per 2 kelionės dienas traukiniu ir juos terorizuojant dar brutaliau, negu paprastai. Pagaliau juos reikia, išleidžiant iš traukinio, nuvesti į egzekucijos vietą - mažais būreliais - 3u ar 40 vienu kartu. Tada juos po vieną nušauti ant duobės krašto.

"Vakar išvyko vyresniųjų karininkų konvojus" - rašė leitenantas Wacław Kruk savo dienoraštyje. "Trys generolai, 20-25 pulkininkai ir maždaug tiek pat majorų. Mes buvome puikiausioje nuotaikoje. Šiandien - mano eilė".

Data 1940 m. balandžio mėn. 8 d. Traukinyje Kruk'as pradėjo abejoti. Abejonė virto į siaubą.

"Stotyje mus susodino į belaisvių vagonus griežtai saugojanti. Dabar laukiame išvykimo. Kaip buvau pirma optimistas, dabar prieinu išvados, kad ši kelionė mums nieko gero nežada".

Kruk'o dienoraštis buvo surastas 1943 m. šalia kūno pažymėto nr. 424.

Majoras Adam Solski, pažymėtas nr. 490, buvo karys profesionalas. Paskutinis įrašas jo dienoraštyje padarytas balandžio mėn. 9 d., antradienį, turbūt rašytas 20 minučių, ar panašiai, prieš mirtį.

"Kelios minutės prieš 5 val. ryto: patikrinimas kalinių traukinyje. Ruošiamasi išlipti. Mes turime kažkur važiuoti automašina. Kas paskui? Penkta valanda: nuo pat aušros, diena savotiškai kitokia. Išvykimas belaisvių sunkvežimiu su mažytėmis celėmis (pasibaisėtina). Nuvežami kažkur į mišką. Atrodo, lyg atostoginė vieta. Čia atlikta smulki krata. Iš manęs paimtas laikrodis, kuris rodė 6:30 val. ryto. Paklausė, kur mano vedybinis žiedas. Rubliai, diržas ir kišeninis peiliukas taip pat atimtas."

Kozy Gory tikrai atostoginė vieta. NKVD čia turėjo savo vasarvietę, didelį pastatą svečiams Dniepro parkrante. Nuo 1931 m. kariškiai čia atvykdavo savaitgaliais ir vasaros atsostogų su šeimomis. Dabar čia buvo įsitaisę egzekutoriai vasarnamiuose. Buvo patogų, nes į darbą tik netolimas kelias pėsčiomis.

Viena iš keisčiausių bruozų NKVD žudymo sistemoje buvo sofistikuotas ir tipingai rusiškas surašiojimo būdas, matomas daugelyje lavonų. Aukos rankos pirmiausiai surišamos užnugaryje. Tada antra virvė buvo perrista per kaklą užtraukus ant galvos ploščių. Nuo kaklo virvė pratęsiama pro nugarą, užmesta kilpa per surištas rankas ir vėl surišama ties kaklu. Belaisvis, rakoms ištemptoms pečiomenčių kryptimi, negalėdavo niekaip pasipriešinti. Kiekvienas rankų judesys tikrai daugiau verždavo kaklo surišimą.

Nežiūrint to, daugelis dar priešinosi iki pat pabaigos. Jų kūnai buvo subadyti charakteringomis kryžminių galų bajonetėmis.

Kaip greitai jie sužinojo kas jų laukė? Jeigu Solski dar nesuprato 6:30 val., kai jie atėmė iš jo vedybinį žiedą, tad kada galų gale paaiškėjo? Ar jie negirdėjo šūvių? Ar negalėjo net užuosti kitus duobėje?

Adam Macedonski, menininkas, dabar gyvenantis Krokuvos mieste, dar išlaikė baisų vaikytės prisiminimą, kai įvyko rusų invazija: "Aš mačiau per miestą vedamą į egzekuciją belaisvį. Jo rankos buvo surištos užnugaryje ir 8 NKVD vyrai jį supo. Po du priekyje ir užnugaryje ir po du prie kiekvieno šono, visi atstotė į jį bajonetes. Jis niekur negalėjo pajudėti. Panašiai turėjo būti Katyne".

Solski galėjo nieko nesuvokti, kol nepasiekė duobės, nes jam teko atvykti anksti rytą, kai NKVD darbo diena vos prasidėjo. Atvykę vėliau, turbūt išgirdo šūvius, bet jie nieko negalėjo daryti. Tada jau buvo arba surišti arba tupėjo plieninėse celėse Chorny Voron (Juodosios Varnos) specialiam belaisvių transporto autobuse. Jie girdėjo pistoletų šūvius ir turėjo laukti savo eilės, lyg avys skerdykloje.

"Juodoji Varna" buvo gerai žinoma Sovietijoje per eilę metų. NKVD išradimas pasižymėjo tuo, kad visiškai sukaustė žmogų, kol atėjo laikas jį nužudyti. Kitas belaisvis, kuris nebuvo skirtas sušaudymui, bet buvo keliaavęs tokiu autobusu, paliko aiškų aprašymą: "Siauras praėjimas - koridorius per vidurį su daugeliu žemų ir siaurų durų abiejose pusėse. Kai belaisvis išžengdavo, jam būdavo išakoma lysti į vieną tokių celių. Jos buvo neapšviestos ir tokios mažos, kad galima buvo tikrai tupėti".

Viskas buvo gerai suplanuota. Katyn'as - tai vieta, kur vyko šaltas, profesionalus, bėgancios juostos sistemos darbas, pakartojamas tūkstančiais kartų. Budeliai, atrodo, turėdavo ir padėjėjų, kurie vėl pakraudavo 30 kalibro, aštuonių šūvių pusiau automatinis pistoletus ir paduoda naujus, kai naudojamieji perkaisdavo. Beveik per 6 savaites diena iš dienos NKVD darbavosi: surišę jį vos ištempus iš "Juodosios Varnos", pritrenk jį šautuvu buozę arba durk bajonete, jeigu priešinosi. Tada vesk prie duobės ir pribaik.

(Bus daugiau)

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

IŠ PADANGĖS MIELOS

(IŠ SPAUDOS OKUPUOTOJE LIETUVOJE IR IŠEIVIJOJE)

BE KALTĖS Valentinas Gustainis

/ Autorius praleido 15 metų Sibire, tremtyje ir lageriuose. Spausdiname Ištraukę iš neseniai Lietuvoje pasirodžiusios jo knygos. Red./

VARSKĖS IR SŪRIO MIRAŽAI IŠSISKLAIMĖ

/ tęsinys /

Vieną itin tamsią rudens naktį išgirdau, kad kažkas prijojo.

- Storož, idi siuda! - pažinau piktą Plusnino balsą. Vėliau sužinojau, kad jis grįžo iš vaišių pas ūkio bitininką Byčkova, kuris direktorių Savčenką ir darbų vykdytoją vaišino savo darbo midumi. Gerai įklausę, bičiuliai susivaidijo ir pasikeitė antausiais. Matyt, norėdamas išlieti apmaudą, viršininkas nutarė išplūsti sargą.

- O visgi jūs esate bjaurybė! - pakartojo jau girdėtus žodžius. - Ir aš atsisotiesiu ant jūsų lavono!

Padėjau įstatyti iš kilpsačio išnirusią jo koją, ir jis nujojo namo. Tiesa, kitą dieną Pliusninas priėjo prie manęs, padavė ranką ir atsiprašė už vakarykščią - esą buvęs itin blogos nuotaikos.

Kartą pats direktorius liepė man ir dar penkiems žmonėms važiuoti pargabenti tarybiniam ūkiui skirtus kviečius. Buvau paskirtas transporto vyresniuoju.

Kontoroje gavau įgaliojimą kviečius paimti savo vardu. Direktoriui nurodė, kokiais keliais ir kokių greičiu važiuoti - vidutiniškai po 40 kilometrų per dieną. Reikėjo nuvykti į nedidelį kaimelį Katunės slėnyje. Iš ten giedriomis dienomis matyti majestotiška Altajaus kalnų viršūnė Belucha. Kad ir alkanu pilvų, vis tiek labai norėjau pasigėrėti jos žerėjimu. Be to, ši kelionė Lietuvos lygumų vyrui buvo nepaprasta proga pasigrožėti srauniomis kalnų upėmis, kriokliais, stačiomis uolomis, kurios vietomis atrodė lyg milžinų sukratus.

Iš Jabagano į Baštalos kaimelį apie pusantro šimto kilometrų. Vadinas, į abu galus bus maždaug 300. Skaičiuojant dienas po 40 kilometrų - išeina apie septynios paros. Septynios paros be viršininko!

Ūkis jau neturėjo duoninių miltų, tad vadovybė liepė sumalti vieną kitą toną avižų, kurių nesijotus miltus išdalijo vietoj duonos normos. Aš ir mano bendrakeleiviai altajai duonos vieton gavome avižinių miltų visoms septynioms dienoms. Dalį jų reikėjo palikti šeimai. Apsukrioji mūsų tautietė M. Paltanavičienė, gyvenanti centrinėje sodyboje, iš kur turėjome išvažiuoti, miltus gerai išsijojo ir iš pusės jų prikėpė man avižinių blynų, kurie gana skanūs, ypač kol karšti. Arkliai kelionei gavo po pusmaišį avižų. Mes nutarėme arklius šiek tiek nuskriausti ir pasididinti savo menkas avižinių miltų porcijas. Juk arkliai naktimis turėjo puikią proga kuo socialiausi prisiešti kvapnios kalnų žolės. Pakelėje radome malūną, kuriame už keletą rieskučių grūdų mielai sumalė mums maišelį. Da bar miltų turėjome kiek reikia, sustoję virėm iš jų košę.

Laimingai pernakvoję, iš ryto privažiavome gražų kaimelį. Visi leidomės klausinėti maisto: bulvių, svogūnų, mėsos. Gavome tik pienelio. Vienas altajus pasakojo, kad vakar čia buvusi pardavinėjama didelio žvėries mėsa. Supratau, kad tai meškiena, nes jis vis kartojto altajiskiai: "aju mahhan jakši" - lokio mėsa yra gera. Aš žinojau, kad lokio mėsa Europoje laikoma dideliu delikatesu, buvau girdėjęs, jog prieš karą Amerikos ambasadorius Varšuvoje specialiai važiuodavęs į TSRS lokių medžioti, kad tuo delikatesu galėtų pavaišinti diplomatus. Bet aš ligšiol lokienos nesu ragavęs, gaila, ir šiame Altajaus kalnų kaimelyje pramečiau tokią proga.

Išvažiavome į platų, derlingą Katunės slėnį, kuriame puikiai dera kviečiai, auga bulvės, svogūnai ir kitos Dievo dovanos. Kaip čia smagu! Jau netoli ir toji Baštala su kviečių aruodais. Kadangi aš čia jau ne pirmą kartą, tai žinojau ir kur nakvosiu. Nuėjau pas tuos svarius vaišingus kolūkiečius rusus, pas kuriuos aną kartą gavau pieno. Kur nakvos mano gurguolininkai altajai, nedaug rūpinausi. Tik įpareigojau juos, kad saugotų visus mūsų transporto arklius, nė vieno nepraganytų. Toje jau pažįstamų rusų šeimoje mane maloniai priėmė, davė socialų rūgusio pieno su bulvėmis ir šviežiais agurkais! Pakalbėję apie šį bei tą, susirengėme gulti. Turėjo jie atskirą miegamąjį kambary su senoviška medine lova. Nežinojau nė ką daryti, kai šeimnininkai sau pasiklojo greta tos lovos ant grindų, o man liepė gulti į plačią juodviejų lovą. Iš pokalbio patyre, kad aš daug keliavęs ir mokytais žmogus juodu nutarė mane taip pagerbti.

Naktį puikiai išmiegojęs, rytą pavaišintas socialiais pusryčiais - bulvėmis su pienu, linksmas ir drąsus sandėlyje gavau mums paskirtus kviečius.

Baštaloje ta diena pasitaikė labai saulėta, galėjau realizuoti savo svajonę - pamatyti spindulių nutviekstą, amžiną sniegų apsiaubusią Beluchą. Džiaugliausi jos neįprastu grožiu. Vis lyginau šiuos gamtovaizdžius su mano matytais snieguotais Šveicarijos kalnais ir ežerais tarp jų. Kai 1924 metais pirmą kartą paplaukiojau Keturių Kantonų ežerų, kai net porą kartų patogiais geležinkeliais užsikėliau į Berno Alpių viršūnę Jungfrau, pastovėjau prie Monblano, pamaciau Italijos Abrucį, Sicilijos Etną ir Neapolio Vezuvijų, - mane, Lietuvos lygumų bernelį tiesiog užkerėjo tas didingas grožis. Tenai Europoje už tą grožį reikėjo mokėti nemažus pinigus, o ščia panašūs gamtovaizdžiai be jokio užmokesčio prieinami. Altajaus kalnuose, net ir mūsų Jabagane, vasarą žydi daugybė edelveisų, už kuriuos turistai Šveicarijoje kartais net gyvybe užsimoka. Ne veltui žodis "altai" vietos kalba reiskia "aukso dugnas". Ir štai aš, alkanas driskius, tame pasakiškame "aukso dugne" gėriuosi gamtos grožiu, o kartais gaunu pasigėrėti ir vieno kito žmogaus kilnumu.

Per pusketvirtos dienos mes laimingai pasiekėme Jabaganą.

Grožintis didingais Altajaus kalnų gamtovaizdžiais, mintys ne visada būdavo pakilios, ypač kai pagalvodavau apie savo šeimą. Žmona, gero balso dainininkė, mokėsi Amerikoje, Vokietijoje, Italijoje. Kas ji dabar? Basa, į žmogų nepanaši driskė, dažniausiai alкана. Paslapčia, kad niekas nematyti, ji dažnai rauda iš nevilties. Apsverkia ji ne tik save, bet ir vaikučius, kurie tokie pat nuogaliai, retai kada socialiai pavalgę. Bet aš - amžinas optimistas. Liūdesio minutėmis tuojau pat puolau ieškoti gerosios pusės. Raminu save, kad faktiškai mano šeima kol kas dar daug laimingesnė už kitas, ištiktas panašaus likimo. Ji neišardyta, kaip daugelio kitų. Vaikai kol kas dar ne našlaiciai. Tėvas kiek galėdamas jais rūpinasi, bent avių kisieliui vis kaip nors gauna, kur galėdamas juos užtiaria. O daugelis šeimų jau Pilviškiuose buvo negailestingai iš 1990.VI.28

TAUTA YRA TADA ŽUVUSI, KAI JI PATI SAVĘS IŠTĖŽA - DA. JOKIOS KITOS PAJĖGOS JOS SUŽLUGDYTI NĖGALI

Dr.Gv.Valančius

skirtos, vyrai jau žuvę Krasnojarsko lageriuose, vaikai jau našlaiciai. Blogos žinios ateina ir iš tautiečių, kuriuos prieš porą metų išvežė prie Laptevų jūros. Tenai juos apgyvendino plonos medžiagos palapinėse, kurias tenka iš lauko "apsimūryti" ledais, kad pūgos nenunestų. Žiemą tose ledinėse palapinėse temperatūra retai tepakyla aukščiau - 20°C. Gavau laišką iš mokytojo Juozo Cimbolaičio tenai jau palaidojusio žmoną ir dukterį, rasė Janė Zenėkaitė, paladojusi močiutę ir vienintelį brolių Vladuką... Pradėjo darytis net nepatogu skustis badmiraviu ir nuogale gyvenant palyginti dar geromis sąlygomis.

Nors mano šeima ir daugelis kitų birželio 14 dieną drabužių iš namų pasiėmė labai mažai, bet iš pradžių jų mes visai netaupėme. Specialių drabužių bei apsiaavimo neturėjom, tad ir darbus eidavom apsirengę savo išieiginiais. Atvažiavome į Sibirą lyg pas uošvę į svečius. Be to, mūsų drabužiai ir apsiavimas labai patiko vietiniams žmonėms. Už juos jie mieliai duodavo pieno, sviesto, kartais ir mėsos. Už pinigus čia nieko, išskyrus valdišką duonos normą pagal korteles ir sarašus, nebuvo galima nusipirkti. Manėme, kad karas tęsis ilgį ilgiausiai pusantų metų. Jam pasibaigus visi tikėjomes grįžti namo ir ten vėl prideramai apsirengti. Svarbu buvo išlikti gyviems ir sveikiems. Todėl aš visiems patardavau drabužių netauptyti, mainyti juos į maistą. Kadangi karas užsitiesė, mum išliko neišsprendžiamą nuogalės problema. Greitai pasijuotome esą labiau nudrįskę už vietinius žmones. Kai kas iš paklausiusiųjų anų mano patarimų ėmė man net priekaištauti.

Tačiau daugelis tautiečių pasirodė kaip labai geros širdies, solidarūs nelaimėje žmonės. Negaliu užmiršti, kaip mane sušalpė viena vargo pelė, paprasta kaimo moteris Marjona Gudaitienė. Suzinojusi, kad aš jau be kelnų ir be marškinų, ji atnešė man savo austos drobės marškiniams ir apatinėms kelnėms. Prieš tai, dar Bijsko partvoryje, ji davė mano šeimai gerą gabalą lašinių. Toji Marjona Gudaitienė, kilusi iš vadinamųjų sakuotnugarių, anais laikais nuo mažens ganė Griškabūdžio apylinkės ūkininkų gyvulius, paskui pas tuos pačius ūkininkus tarnavo. Į algą ji išsiderėdavo ir linų, kuriuos žiemą pati susiverpdavo, pavasari išsiausdavo ir tokiu būdu susikrovė kraiti. Ji ištekėjo už tokio pat darbštaus ir tvarkingo vyruko Gudačio, kuris savo prakitau pasistatė Jankuose gražų namelį. Tas šviečiantis namukas ir buvo svarbiausia jų ištėrimo priežastis 1941 m. birželį. Vos tęspėjusius įsirengti lizdelį, Gudačius birželio 14 d. Kazlų Rūdoje perskyrė, vyrą nugabeno į Krasnojarsko lagerius, o žmoną kartu su mumis nuvežė į Altajaus kalnus. Gudaitis mirė Kraslage pirmą ištėrimo žiemą, o jo žmona vargo drauge su mumis. Keletą žiemų ji viena kalnuose ganė Ust Kano visuomeninius galvijus, narsiai gindavo juos nuo vilkų, įgijo didelių viršininkų pasitikėjimą. Ši moteris net sugėbėjo rajono centre išigyti atskirą namelį. Pasmerkus Stalino kultą, ji, kaip ir daugelis, gavo teisę grįžti į gimtąją kraštą. Buvo ir daugiau tokių geraširdžių tautiečių, kurios, traukdamos nuo savęs, mus šalpė. Jau net nepamenu, kuri padavonojo man savo rankomis numegztą megztinį.

Taigi, aš vienintelis šeimos duonpelnys, buvau geriau apsirengęs negu žmona ir vaikai. Mano skrandutės nugara vis dar teberaudonavo, tik iš priekio ji jau pajudo, o skvernai nusizibino ir blizgėjo. Žiemai turėjau tuos už laikrodį pirtus veltinius, o vasarai - Degučio padirbtus medpadžius.

Gerokai vėliau, kai grįžau iš lagerių, žmona papasakojo ją iki ašarų sujaudinusį kitos tautybės moters došnumo faktą. Tai Zinaida Lvovna, pastebėjusi, kad mano žmona pačios susiverptą ir nusimegtą palaidinę vilki ant gyno kūno, be jokių apatinių, nusiuntė jai savo padėvėtų bal-tinių komplektą, nes pačiai šiame šelpimo akte buvo ne-jauku dalyvauti. Vaikai tada taip pat neturėjo jokių marškinų ar apatinių kelnaičių. Ir jie vilkėjo tik motinos verptais ir megžtais drabužiais. Panašiai kaip maistui reikėdavo slapta iš tarybinio ūkio aruodų pasirūpinti avižų, ir paskui jas šerdekšniu susigrūsti, taip ir ginantis nuo nuogalės, teko visokiais būdais kombinuoti vilnų, jas verpti paprastais vašiukais, nes jokių ratelių tenai tuomet nebuvo. Aš vis prisimindavau Ščekotovo-Šunskūrio at-sakymą į mūsų skundus, kad esame nevalgę ir pusnuogiai.

- Jesli ty nečevo ne žral, ili tvoja zopa golaja, -eto nas mense vsevo kasajetsia, no na rabotu ty dolžen vychodit kak štyk!

Tas mūsų viršininkėlis Ščekotovas-Šunskūris ir esmės buvo neblogas žmogus, turėjo humoro gyslelę, kartais mus tėviškai pabardavo, bet iš pasalų niekad nekąsdavo. Į karą pabaigą jis buvo mobilizuotas, pateko į frontą, ir nežinau, kas su juo tenai atsitiko.

Ištarnavusios dvi žiemas ir vieną vasarą, tos dovani-nės avių kailių kelnės tiek nuplyšo, kad jau ir lopyti nebuvo kaip. O čia kasdien reikia eiti į darbą, artėja šie nappjūtė. Nutariau reikalą išdėstyti pačiam ūkio direkto-riui Savčenkai. Nuėjęs į kontorą ir iš tolo su juo pasi-sveikinęs, sakau:

- Grigorijau Ilarionovičia, patarkite man, kur gauti kelnės? Su šitomis šienauti jau negalėsiu, nes viskas matyti!

- Vypišite jėmu meškoviny na štany! - paliepė direk-torius šalia sėdinčiam buhalterui.

Nuėjau į sandėli, kur tuojau gavau porą metrų druska-maišinės medžiagos. Žmona iš jos pasiuvu man vasarines kėlnes ir sau prijuostę.

Drauge su keletu kitų tautiečių buvau paskirtas šienauti Čiakyro tarpukalnyje, už keliolikos kilometrų nuo centrinės sodybos, kurioje tuo metu gyveno mano šeima. Dirbti čia malonu: vietovė tarp kalnų labai graži, žolė vėslī, dienos giedros, be jokio debesėlio, naktys nesaltos. Vienintelis nepatogumas - tai pustuštis pilvas ir menkos jėgos. Švytuuojamas dalgiu vis dairausi, ar neužmatysiu kokios valgomos žolelės ar šaknelės. Dirbame individua-liai. Tai ir suprantama, nes jėgos labai nelygios. Pavaka-re Degutis pamatuoja, kiek kuris per dieną nupjovėme. Paašikėja, kad Barauskas, Sartyis ir pats Degutis nušienavo po 90 arų, Petruskauskas tik 30, o aš mažiausiai iš visų - vos apie 25 arus. Nesupratau, kaip tie vyrai, kas kad daug jaunesni, sugeba tris kartus daugiau nupjauti, juk ir aš pats dar ne senis - tik penkiasdešimtuosius einu...

Kiekvienas darbininkas pagal sarašus gaudavo po 500 gramų duonos. Jo išlaikytiniams jau nieko nebeskirdavo. Iš puskilogramio kasdien gaunamos duonos žmona man duodavo maždaug 300 gramų, jiems visiems trims likdavo

vos 200 gramų. Tik avižinis kisieliui juos gyvus ir laikė. Turiu pabrėžti, kad duonos tarybiniam ūkyje visi darbi-ninkai gaudavo tikrai vienodai, nebuvo žiūrīma, ar jie vie-tiniai aborigenai, ar rusai, ar tremtiniai. Beje, darbinin-kai kas mėnesį dar gaudavo sausą davinį - po 750 gramų miežinių miltų ir po 1500 gramų arklienos. Sveiko arklio mėsaī čia niekas nepjauna. Į maisto sandėlius būdavo vežami koją nusilaužę, vilkų apdraskyti, sprandą nusiukę ar šiaip kritę arkliai, tačiau daugiausia čia patekdavo pribaigtų gyvulių, kurie nuo išsekimo ar ligų taip nusilp-davo, kad nepajėgdavo atsikelti. Keletą kartų bandėme ir mes virti tokią mėsa, tačiau paašikėjo, kad tai tik saus-gyslės ir kaulai, nuo kurių net sriuba negeraī kvepia. Žinoma, visi noriai griebdavome gero arklio mėsa. Per didžiuosius laukų darbus darbininkai gaudavo papildomo maisto - dažniausiai miežinių kruopų, išvirtų su jautiena. Duodavo ir tos mėsos po gabaliuką. Atsimenu, pirmą tremties rudenī, kertant laukuose avižas, atvežė visai neprastos jautienos. Virėja tą mėsa supjaustę gabaliukais ir išdėliojo ant labai nesvaraus maīso. Iš eilės padavė man ir Viktorui Tamulaičiui. Abudu pajutome, kad maīsto nuo taip atrodančio stalo neprarysime. Tamulaitis gana demonstratyviai nusviedė savo gabaliuką į šalį, aš nepa-stebėtas numeciau jį sau už nugaros. Tada badas dar nežiūrėjo į akis, todėl ir valgio estetika turėjo reikšmės.

Ir tą 1944 metų vasarą į Čiakyro pievas mums pie-tums dažnai atveždavo karšto viralo - gana tirštos mieži-nės kruopienės. Jos duodavo pusę litro. Pusryčiai būdavo menki - tik iš namų atsinešti gramai duonos, o vakarie-nės ne visada gaudavome, nes iš darbo pareiti daugiau kaip dešimt kilometrų būdavo sunku, juo labiau, kad švintant vėl reikėdavo būti pievoje. Todėl kartais nakvo-davome iškinisę į susigrėbtos žolės krūva. Šalta nebūdavo, oras tyras, miegoti smagu. Pusrytinę duoną iš namų atsi-nešdavo tas, kuris vakare eidavo į savo guolį. Ne kartą žolėje nakvojau ir aš, po darbo pasijutęs taip pavargęs, kad jau nepasitikėdavau 10 kilometrų nakvynėn parkul-niuoti. Tiesa, kartais atvažiuodavo vežimas ir mus par-veždavo.

Į darbą kildavome saulei tekant, kol nekaršta, o žolė rasota - lengviau pjauti. Ir vakare stengdavomės dirbti iki sutemų. Užtat vidudienį laikydavome labai ilgus per-pietes slėpdamiesi nuo karštų saulės spindulių, lūkuruioda-mi to kasdieninio pietų viralo. Darbo valandos nebuvo normuotos, ir nežinia, kiek valandų per dieną dirbdavome nes laikrodžių jau niekas iš mūsų neturėjo, visi buvome juos pravalgę. Kartą aš vienam savo tautiečiui pusiau rimtai, pusiau juokais pasiskundžiau, kad ilgai neištversiu kai darbovietėje tenka išbūti po 18 valandų, o kruopų tik po puslitrį duoda. Šitas mano sakinyš buvo perduotas rajono NKVD viršininkui. Bet tai sužinojau maždaug po metų.

Per keletą savačių mes tame Čiakyre nemažai pri-šienavome. Žolę greitai džiūvo, reikėjo sugrėbti ir krauti į kupetas. Tik aukštesnėse vietose po medžiais tekdavo pradalgės išvaryti. Vieną sekmadienį keletas mūsųškių buvo nusiusti į tas medžiais apaugusias įkalnes šieno vartyti ir krauti jį į kupetas. Net ir cecho račius Vytau-tas Duoba tądien buvo pasiūstas prie šieno. Darbams va-dovavo Šarkovas. Iki pietų visi dirbome normaliai, stengė-mės padaryti netgi daugiau negu leido apytuščiai mūsų pilvai! Dauguma mūsųškių buvo tėvų įmokyti ir iš namų įpratę gerai dirbti. Ir aš gyvenime niekuomet negalėda-vau prie darbo simuliuoti arba dirbti atmetstinai. Gal ir nelėčiau liežuvi iškišęs, bet visuomet stengdavausi, kad darbas būtų gerai atliktas, tausodavau darbo įrankius.

Po pietų atvažiavo statybos cecho darbų vykdytojas Pliusninas patikrinti. Tuojau pradėjo prie mūsų kibti, kad mažai sugrėbę. Pirmiausia užsipulė tos dienos brigadi-ninką Šarkovą. Šis teisinosi versdamas kaltę darbininkams. Tada Pliusninas pareikalavo nurodyti, kurie darbininkai prastai dirbo. Šarkovas tik dairėsi aplinkui, bet neišdrīso nė vienos pavardės paminėti, juo labiau, kad jis iš tikrų-jų neturėjo jokio pagrindo kuo nors nusiskusti.

Nesulaikdamas Šarkovo atsakymo, Pliusninas ėmėsi iniciatyvos:

- Tai gal Gustainis blogai dirbo?

- Taip, - atsakė Šarkovas, - Gustainis dirba blogai.

Taip paprastai buvo išspręstas menko darbo našumo klausimas, visa bėda suversta Gustainiui. Tada Pliusninas pirmiausia smarkiai išbarė mane visų darbininkų akivaiz-dovė už sabotazą. Gerokai jaunesnis, jis barė mane kaip koki piemengali, suniekindamas, tačiau necenzūrinių žo-džių nevartoj. Paskui, darbininkams tebestovint aplinkui, Pliusninas išsiplėšė iš savo bloknoto lapelį, pieštuku kaž-ką energingai parašė, lapelį sulankstė trikampiū ir užad-resavo. Pasišaukęs mane, jis įteikė tą raštelį ir įsakė kuo greičiausiai vykti į centrinę ūkio sodybą, tenai kon-toroje susirasti atvykusį rajono NKVD viršininką ir jam įteikti laiškėlį. Liepė labai skubėti, kad viršininką rasciau dar neišvažiavusi, nes jeigu šiandien pasivėlinsiu tą rašte-lį įteikti, tai man būsia dar blogiau.

Dienaėjo vakarop, niaukėsi. Iškiūtinau normaliu pavar-gusio žmogaus žingsniu. Neskubėjau ne tik dėl to, kad buvau pavargęs, bet ir dėl to, kad jaučiausi neteisingai įžeistas, be jokio reikalo visų darbininkų akys taip panie-kintas. Gerą porą kilometrų paėjęs, išlankščiau tą NKV D adresuotą laiškėlį ir neskubėdamas perskačiau. Plius-ninas oficialiai rašė: "Siunciu Jums tremtinį Gustainį Va-lentiną, prašydamas imtis jo atžvilgiu atitinkamų priemo-nių, kadangi jis pavadamų darbų nedirba ir kitus darbi-ninkus savo pavyzdžiu demoralizuoja". Nesijausdamas kaltas, kuo ramiausiai nešiau tą raštelį, kuris buvo skir-tas mano pradžiai pradėti. Nuėjau tiesiai į kontorą, ten sužinojau, kad tas NKVD viršininkas prieš kokią valandą išvažiavęs pas bitininką Byčkovą midaus gerti ir čia dar būsias rytoj iš ryto.

(Bus daugiau)

LIETUVA LAUKIA LAISVĖS,

REMK IR AUKOK TAUTOS FONDUI!

Jūsų auka TAUTOS FONDUI garsina Lietuvos laisvės bylą laisvajame pasaulyje. Šešiomis kalbomis ELTOS ir radijo žinios nesulaikomai skleidžia informacijas įvai-riuose kraštuose apie Lietuvos laisvės kovą ir ją skatina.

REMKIME TAUTOS FONDĄ

aukomis, darbais, palikimais. Kiekvienas paaukotas centas artina Lietuvai laisvės aušrą.

Aukas arba palikimus siųskime Tautos fondui:

TAUTOS FONDO ATSTOVYBĖ KANADOJE,

310 Rathburn Rd., Etobicoke, Ont. M9B 2L8

Lietuvių Namų Žinios

● Sekmadienio popietėje dalyvavo 320 žmonių. Tėvo Dienos proga tėveliai buvo apdovanoti gėlele ir taurele. Gėles prisegė LN Moterų Būrelio narės - Adelė Lucienė ir Danutė Dargienė. Svečių knygoje pasirašė 2 iš Klaipėdos, 2 iš Čikagos, po 1 iš Kauno, Vilniaus, Šiaulių.

● Nauji Lietuvių Namų nariai: Judita Virkutė ir Emilijus Bartminas, sumokėję nario įnašą po \$100. Tegul nelieka nė vieno lietuvio, kuris nepriklausytų Lietuvių Namų kultūrinei visuomeninei organizacijai. LN rūpinasi lietuvių ir lietuviškų papročių išlaidų. Nario mokestis - \$100 - yra vienkartinis, duodantis įvairių lengvatų.

● Lietuvių Slaugos Namams aukėjo: \$150 - Ona Ropienė; \$200 - Petras ir Teklė Kareckai iš Hamiltono; \$250 - Hamiltono Lietuvių Pensininkų Klubas.

Aukos priimamos PARAMOJE sąsk. 8711, PRISIKĖLIMO P-JOS KREDITO KOOPERATYVE sąsk. 15533 17 ir TALKOJE sąsk. 4259 Aukos atleidžiamos nuo valstybinių mokesčių.

● LIETUVIŲ NAMŲ ir ATŽALYNO gegužinė vyks liepos mėn. 8 d., 12 val. Boyd Conservation parke.

Specialus autobusas išeis nuo LN 11 val. ir sugrįš 8 val.v.

Kelionė ten ir atgal nemokama užsiregistruojantiems LN iki liepos mėn. 5 d.

● RUGPJŪČIO 11-19 d.d. ruošiamas LN poilsio stovykla. Užsiregistruoti ir gauti smulkesnių informacijų galima skambinti V. Drešeriui tel. /416/ 233-3334 arba A.Sukauskui tel. 244-2790.

● LSS Kanados lietuvių skautų/čių stovykla ATGIMIMAS vyks rugpjūčio mėn. 5-18 d.d. "Romuvoje". Registracijos lapus galima gauti pas s.D.Barzdžiūtę arba pas v.s. F.Mockų. Registruotis iki birželio mėn. 30 d.

LIETUVOS GYDYTOJAI LANKĖSI TORONTE

Lietuviai, išgyvenę pusšimtį metų vergijoje, už Geležinės Užuolaidos, pajutę laisvę, skrenda būriais per Atlantą aplankyti Vakarų pasaulio gimines. Jie skuba, lyg bijodami, kad toji spygliuota užtvara vėl nenusileistų ir kad vėl nereikėtų "landyti" pro plyšius, kaip kad buvo prieš "Perestroiką".

Tarp skaitlingų lankytojų Toronte šiemet pagausėjo ir gydytojų apsilankymai. Jau esame turėję porą jų pernai ir išklaušę jų pranešimų (nes, atvykę į Torontą visi "priversti" kalbėti apie savo darbus Lietuvoje). Š.m. gegužės mėn. buvo apsilankę du svečiai iš Vilniaus: dr. Vyt.Širvydis, profesorius Vilniaus Universitete ir dr. G.Martinkėnas, docentas tame pat Universitete. Šie du gydytojai jau buvo aplankę JAV ir susipažinę su jų medicina. Kanadoje taip pat jie turėjo progos aplankyti keletą ligoninių Toronto mieste.

Prof.Vyt. Širvydis pirmiausiai kalbėjo apie Sovietų Sąjungą, kaip toli jie atsilikę nuo modernaus

Vakarų pasaulio medicinos srityje. Jų ligoninės taip pat dar primityvios. Dr. V.S.Žodžiais - jie niekada nesusilygins su Vakarų pasauliu, ypač JAV ar Kanada. Dabartiniu - blokados - laiku, Lietuva yra visiškai menkai aprūpinta medicinos reikmenimis. Ypač jos trūksta operacijoms (net ir būtinai reikalingoms). Nėra vaistų, nėra instrumentų, jau nekalbant apie modernias mašinas.

Paskutiniu laiku rusų gydytojai buvo siunčiami į JAV pasitobulinti, bet lietuvių (ir kitų Pabaltijo valstybių) gydytojų niekur neleidė, sakė dr.V.S. su apgailestavimu. Kadangi jis pats yra chirurgas, širdies ligų specialistas, Vakarų pasaulio pažangioje srityje jį labiausiai domina. Širdies operacijų Lietuvoje padaroma labai mažai, sakė gydytojas, dėl aukščiau minėtų priežasčių.

Pats profesorius jau buvo aplankęs keletą Kanados ir JAV ligoninių, stebėjęsi jų operacinių patalpų įrengimais - nauja technika ir ligoninių tvarka. Sovietų Sąjunga apie tai nė svajoti negali, sakė

jis.

Jis taip pat domisi ir naujagimių operacijomis (užgimusiems su širdies defektais). Jau yra įsigijęs ta tema chirurginių knygų anglų kalba, tikisi pasitobulinti ir patobulinti šios rūšies operacijas Lietuvoje. Ten gydytojai stengiasi išmokyti anglų kalbą, kad galėtų pasinaudoti pažangia literatūra medicinos srityje. Profesorius tikisi, kad pavyks Lietuvos medicinos palaikyti ryšį su Kanados ir JAV lietuvių gydytojais ir, kiek sąlygos leis, turės progos daug ko iš jų pasimokyti. Iki šiol visokeriopą pažangą medicinoje Lietuvoje buvo akiai uždarę.

Svečiai gydytojai jau patyrė, kad lietuviai išelviai medikai yra pasiruošę pagelbėti. (Abu čia minimi svečiai buvo Kanados gydytojų iškviesti. Profesorius jiems padėjo už globą).

Docentas G.Martinkėnas taip pat iš Vilniaus, nedaug kalbėjo, tik patvirtino prieš jį kalbėjusio profesoriaus mintis.

Buvo klausimų iš publikos: ar gydytojai Lietuvoje žino apie cholesterolį? Atsakyta, kad taip, bet

žmonėms ten dietos nerekomenduoja, nes dėl maisto stokos neįmanoma pasirinkti, kuo maitintis. Daržovių mažai, o žiemą jų visai nėra krautuose. Žmonės valgo tą, ką turi. Klausė ir apie vaistus, ypač apie aspiriną - atsakyta, kad ir jo nėra pakankamai. Visokių vaistų trūksta, - sakė gydytojas. Viena klausytoja norėjo žinoti, ar Lietuvoje buvo mokoma lotynų kalba? Pasirodo, kad mokyklų programoje ta kalba sovietų nebuvo įtraukta, o gydytojai turi išmokyti tik terminologiją, vartojamą medicinoje. Receptai rašomi lotyniškai, - paaikškino profesorius.

Kitas klausimas, pašalinis: "Kodėl Lietuvos dabartinėje kalboje, laikraščiuose tiek daug mums (Amerikos žemyn gyvenantiems) išelviams) nesuprantamų žodžių? Atsakyta, kad Lietuvoje baigimo mokyklų egzaminai privalėjo būti rašomi tikrai rusų kalba. Visas popierizmas, - taip pat tik rusiškai, - už tai po 50 metų lietuviai negalėjo išlaikyti visai švartų kalbą, daug žodžių yra išverstų iš rusiškųjų ir dažnai neatitinka lietuvių kalbai. Bet dabar, kai gau-

ta daugiau laisvės, mėginama "išvalyti" sietimžodžius. Taip intensyviai rusinama tauta, negalėjo palikti be pasekmių, - sakė gydytojas. Jis ir atsispašė, jei savo kalboje yra pridurę klaidų, bet klausytojai to nebuvo pastebėję.

Paskaitą suorganizavo Toronto LIETUVIŲ NAMŲ Kultūros Komisija. Kadangi pranešimas pasitaikė viduryje savaitės, klausytojų nedaug susirinko. Vėliau, po paskaitos, Komisijos rengėjų pirmininko iniciatyva, kaip ir visada po paskaitų, buvo paruošta kava su užkandžiais. Kas norėjo, galėjo asmeniškai pasikalbėti su gydytojais.

Buv.

● RASTAS LAIKRODUKAS Nielson'o autoaiškšteje birželio mėn. 3 d., o birželio 10 d. - akinai Priskėlimo P-jos salėje. Atsiimti prašome klebonijos raštinėje.

● Toronto LIETUVIŲ PEN-SININKŲ KLUBAS savo tradicinę GEGUŽINĘ rengia High Parke liepos mėn. 11 d., trečiadienį, 10 val.r. - 4 val.p.p. Informacija gaunama pas S.Derviniene, tel: 767-5518, P.Jutelį - 766-6019 ir I.Kandrotienę - 766-6437.

Oh!

L'été m'emmène au large.

Largués, soucis et tracas! J'envoie tout en l'air! Je flotte... C'est les vacances! Loin du quotidien, vers de nouvelles terres. C'est ça le Québec! Toujours neuf, toujours à découvrir. Par sa table, ses paysages, par ses gens et ses régions. Comme une bouffée d'air frais! Je me laisse surprendre.

Le Québec, c'est les vacances.

Obtenez gratuitement la brochure DESTINATION QUÉBEC-VACANCES D'ÉTÉ en téléphonant, sans frais, au 873-2015 (région de Montréal) ou au 1 800 363-7777 (ailleurs au Québec) en demandant le poste 183.

Gouvernement du Québec
Ministère du Tourisme

PARAMA

LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS

MOKA:

10 % už 90 dienų term. indėlius	10 ¹ / ₄ % už 6 mėn. term. indėlius
10 ¹ / ₂ % už 1 m. term. indėlius	10 ¹ / ₄ % už 2 m. term. indėlius
10 ¹ / ₄ % už 3 m. term. indėlius	11 ¹ / ₂ % už 1 m. GIC invest. palūk.
12 ¹ / ₂ % už 1 m. GIC invest. pažym.	12 % už 2 m. GIC invest. pažym.
12 % už 3 m. GIC invest. pažym.	9 ¹ / ₂ % už RRSP ir RRIF ind. (variable rate)
12 ¹ / ₂ % už RRSP ir RRIF 1 m. term. ind	12 % už RRSP ir RRIF 2 m. term. ind
12 % už RRSP ir RRIF 3 m. term. ind	9 ¹ / ₂ % už namų planą - OHOSP (v.r.)
8 ¹ / ₂ % už taupymo sąskaitą	10 % kasd. pal. sąsk. virš 10.000
7 % už kasd. pal. čekių sąsk.	

IMA:

už asmenines paskolas nuo...13 ¹ / ₂ %	už nekilnojamo turto paskolas (mortgages): su nekeičiamu
nuošimčiu (fixed rate)	1 metų 14 %
2 metų 14 %	3 metų 14 %

su keičiamu nuošimčiu 1, 2 ar 3 metų... 12¹/₄ % (variable rate)

Asmenines paskolas duodame iki \$65,000 ir mortgičius iki 75% (kai netauto turto. Kitos paskolos: (Line of Credit) ir antieji mortgičiai.

AKTYVAI VIRŠ 77 MILIJONŲ DOLERIŲ

Visų narų gyvybė apdrausta santaupų dydį, bet nedaugiau \$2,000. Asmeninės paskolos mirties atveju apdraustos iki \$15,000. Nemo-kamas čekių ir sąskaitų patarnavimas. Gaunama piniginės perlai-dos, kelionės čekiai (American Express).

KASOS VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais - nuo 9.30 v. ryto iki 3.30 v. po pietų; ketvirtadieniais ir penktadieniais - nuo 9.30 v. ryto iki 8 v. vakaro; šeštadieniais - nuo 9 v. ryto iki 1 v. po pietų

BŪSTINĖ: Lietuvių namai - 1573 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6P 1A6 TELEFONAS: 532-1149

PRISIKĖLIMO PARAPIJOS KREDITO KOOPERATYVAS

999 College St. Toronto, Ontario M6H 1A8
Telefonai: (416) 532-3400 ir 532-3414

KASOS VALANDOS: Pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais - nuo 9.30 v. ryto iki 3.30 v.p.p.; ketvirtadieniais ir penktadieniais - nuo 9.30 v. ryto iki 8.00 v.v.; šeštadieniais - nuo 9.00 v. ryto iki 1.00 p.p.; sekmadieniais nuo 9.00 v. ryto iki 12.30 v.p.p. SKYRIUS ANAPILYJE: Sekmadieniais nuo 9.30 v. ryto iki 1.00 v.p.p.

MOKA UŽ:

90-179 d. term. ind.	10 %
180-185 d. term. ind.	10 ¹ / ₄ %
1 metų term. indėlius	10 ¹ / ₂ %
2 metų term. indėlius	10 ¹ / ₄ %
3 metų term. indėlius	10 ¹ / ₄ %
1 metų GIC-met. palūk. ..	12 ¹ / ₂ %
2 metų GIC-met. palūk. ..	12 %
3 metų GIC-met. palūk. ..	12 %
1 metų GIC-mėn. palūk. ..	11 ¹ / ₂ %
RRSP, RRIF ir OHOSP....	9 ¹ / ₂ %
RRSP ir RRIF-1 m. term. ind.	12 ¹ / ₂ %
RRSP ir RRIF-2 m. term. ind.	12 %
RRSP ir RRIF-3 m. term. ind.	12 %
Taupomąją sąskaitą	8 ¹ / ₂ %
Kasd. pal. taupymo sąsk...10	%
Kasd. pal.čekių sąsk.iki... 5 ¹ / ₂ %	

Duodame asmenines paskolas iki \$50,000 ir mortgičius iki 75% (kai netauto turto vertės. Parduodame pinigines korteles (money orders) ir kelionių čekius (traveler's cheques). Nelaimė mokesčio už išrašytus čekius bei apmokamas (valios sąskaitas).

AKTYVAI virš 45 milijonų dolerių

Mūsų tikslas - ne pelnas, bet sąžiningas patarnavimas

"VĖJAS" RUNGTYNIAUS KREPŠINIO ŽAIDYNĖS

Liepos mėn. 1 d., sekmadienio popietės metu bus pristatyti Šiaurės Amerikos lietuvių krepšinio rinktinės VĖJAS žaidėjai. VĖJAS sėkmingai pasirodė 1989 m. vasarą Lietuvoje. Liepos 2 d., 7:30 v.v. Humber Kolegijos aikštėje vyks rungtynės su Šiaurės Karolinos Universiteto komanda. Liepos 7 d., šeštadienį, 2 val.p.p. Toronto Universitete (Benson Bldg.) VĖJAS žais prieš Kanados vyrų rinktinę. VISI kviečia-

mi atvykti į šias nepaprastai aukšto lygio krepšinio žaidynes.

Vakare, 9 val.v. LN Vytauto Didžiojo menėje vyks šaunus šokių vakaras. Rengia - krepšinio rinktinė VĖJAS. Gros Čikagos orkestras "Gintaras".

DAUGINIS DRAUDA — INSURANCE

Walter V. Dauginis Insurance Broker Limited,
1613 Bloor St. West, Toronto, Ont. M6P 1A6
Dauginis - telefonai (416) 533-1121 (416) 822-8480
* GAISRO * AUTOMOBILIŲ * ATSAKOMYBĖS *
* GYVYBĖS * KOMERCINĖ *
Patarnavimas - greitas ir tikslus!

JEIGU GERI IR GALI GERTI - TAVO REIKALAS
JEIGU NORI NUSTOTI - MŪSŲ!

ATEIK Į LIETUVIŲ A.A. (Alcoholics Anonymous) GRUPĖS SUSIRINKIMĄ. SUSIRENKAME KIEKVIENA PENKTADIENĮ IŠGANYTOJO PARAPIJOS SALĖJE. (Skersai gatvės nuo pensininkų namų, 1610 Bloor St. West, kampas Indian Rd.) 7:30 val. v.

SKAMBINKITE Tel.: 487-5591

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

METINIAME "GIEDRAIČIO" KLUBO SUSIRINKIME įvykusiame birželio mėn. 10 d. savoje sodyboje dalyvavo 56 nariai. Susirinkimui vadovavo pakviestas G.Skaistys, sekretoriavo J. Pleinys.

Klubo pirmininkas J. Stankus apibūdino Klubo veiklą ir padėjo visiems, kurie prisidėjo prie jos ir prie sodybos tvarkymo darbų.

Atskirų sekcijų vadovai taip pat padarė savo pranešimus - šaudyklos, medžiotojų ir žvejų. Išsamų pranešimą patiekė Klubo išdininkas P. Sakalas.

Praeitų metų gruodžio mėn.31 d. Klubo kasoje buvo \$ 11.595.38. Revizijos komisijos aktą perskaitė G. Skaistys, patvirtindamas kad visos knygos vedamos labai tvarkingai, visi įrašai sutinka su pateisinamaisiais dokumentais.

Išrinkta valdyba sekančioms dvejimėms metams. Pirmininku perrinktas J. Stankus, kuris jau 20 metų šiam Klubui puikiai vadovauja. Vicepirmininku perrinktas P. Kanopa, sekretoriumi ir išdininku - P.Sakalas. Šaudyklos vadovu - Vyt.Svilas ir jo padėjėjai A.Pintulis ir A.Stasevičius. Medžiotojų sekcijai - M. Jonikas, žvejų - P.Sidlauskas, ūkio padėjėjas - E. Bajoraitienė ir visuomeninių bei spaudos reikalams - J. Pleinys.

Revizijos komisija liko ta pati: G. Skaistys, P.Šiulytis ir A. Povilauskas. Rinkimams pasibaigus

buvo pakeista ar papildyta kai kurie statuto paragrafai.

Tarpe kitų pasiūlymų buvo nutarta skirti auką iš Klubo kasos PAGALBOS LIETUVAI VAJUI. Valdyba yra įpareigota tai atlikti. Po gerai pavykusio susirinkimo visi nariai ir svečiai pasivažiavo geriais valgiais, kuriuos parūpino Klubo valdyba su narių pagalba.

MEDŽIOTOJŲ IR ŽŪKLAUTOJŲ KLUBAS "GIEDRAITIS" patalpose ir aikštėje surengė tradicinę šaulių Joninių gegužinę birželio mėn.24 d. Kaip paprastai, buvo pagerbti Jonai ir Jonės, parengti skanūs valgiai, lengvi gėrimai, kava ir pyragai. Surengta ir gausinga loterija, šaudymo varžybos. Grojo gera muzika, kuri

skatino dalyvius šokiams.

LANKĖSI LAISVĖS KOVOTOJAS, KUN.SIGITAS TAMKEVIČIUS,

kovotojas už Tikinčiųjų Teises ir, kaip to komiteto narys, buvo nuvestas 10 metų lagerio Sibire. Kovotojas už religines ir žmogaus Teises, pasidžiaugė, kad išvija savo tėvynės neužmiršo ir dirba jos gerovei, skeldami padarytas jai neteises ir skriaudas. Ragino ir toliau tai daryti.

Garbingas svečias buvo labai šiltai sutiktas ir jo pergyvenimų pasakojimai su dideliu susikauptumu išklausyti.

pasakydama prie garsiakalbio savo atitinkamą žodį.

• GEDULINGAME BIRŽELIO IŠTRĖMTŲJŲ minėjime - pamaldose dalyvavo ir keletas lietuvių iš Lietuvos. Pora jų iškilmių metu padėjo pintinę gražiausių gėlių prie mūsų Laisvės Paminklo, esančio vešliai žaliuojančiame Tėvų Pranciškonų Misijos sodelyje.

• Apylinkės Bendruomenės pirmininkui Adolfui Šetkui kiek susižeidus, betvarkant savo namų pastogę, jo pareigas eina vicepirmininkė, žvali ir veikli **Virginija Žemaitienė**, šalia visų gerų ypatybių, dar kalbanti ir angliškai be priekaišto. Pirmininkui linkime greit pasveikti.

• JONAS LIANGA paaukojo Lietuvos reikalams \$ 500.

• Felicijos JANUŠONINĖS brolis, pasisvečiavęs, vėl išvyko Lietuvon.

• Kleb. kun. Kęstutis BUTKUS, grįžęs iš kunigų rekolekcijų, širdingai padėjo **Jonui Skeivalui** už pastovią Misijos priežiūrą. Padėjo ir visiems prisidėjusiems prie pastato stogo sutaisymo bei perdavimo mūsų šventovės viadus. **Kor.**

st.catharines

• VILNIAUS Statybos Instituto studentų tautinių šokių ansamblis **VINGIS** savo pasirodymu vietos Garden City Arena patalpose, sukėlė tikrą sensaciją retu meninio lygio programos atlikimu.

• VINGIS dalyvavo dideliame metiniame **FOLK ARTS** parade, kurio lietuvių grupės priekyje, puošniame automobilyje važiuojo **"Miss Lithuanian Community"** - **VITA KAIRYTĖ**, studentė iš Stoney Creek prie Hamiltono. Ji Arenoje labai gražiai atrodė tautiniuose drabužiuose, šviesiaplaukė, dalyvaudama gausybėje kitų tautybių gražuolių.

A.A. CENTRINĖS:
Montreal: 376-9230
Ottawa: 623-9977
Toronto: 489-3883
Hamilton: 522-8392

London: 438-1122
Windsor: 252-3842
Calgary: 287-2712
Winnipeg: 233-3501
Sudbury: 674-6217

JEIGU GERI IR GALI GERTI - TAVO REIKALAS
JEIGU NORI NUSTOTI - MŪSŲ

Ateik į Lietuvų A.A. (Alcoholic Anonymous) grupės susirinkimą.

Skambinti: Juozui S.: 631-6834 (namų); Henriku N. 366-7770; Dainiui L. 768-9606.

Pabaltiečiai su savo vėliavomis Birželio Išvežimų minėjime Montrealyje birželio 14 d.

Visos nuotraukos A. Kalvaičio.

Quebec'o parlamento senatorius Jacques Hébert sako pagrindinę kalbą.

montreal

DAR VIENAS BIRŽELIO TRĖMIMŲ MINĖJIMAS

Tarpe visų ypatingų, vienas kitą besivejančių politinių šių metų įvykių, tarpe stiprių ir negu bet kada gausesnių šiais metais įvykių demonstracijų, dar vienas Birželio Trėmimų prisiminimas ir priminimas, gal žmonėms ir atrodė, kad jau nebebus toks svarbus, vis dėlto - visi suprantame, ir niekada nepamiršime, kad B I R Ž E L I O T R Ė M I - M A I buvo planuoto, režiminio mūsų tautos genocido pradžia. Ir todėl šiemet vėl tradiciniai susirinkime į Dorchester Aikštę Montreale centre. Susirinko ir istorinio bendro likimo atstovai estai, latviai, o taip pat vengrai, ukrainiečiai ir čekolsovakai. Padėtas prie Žuvusiųs Karuose paminklo puošnus vainikas, simboliizuojantis 3 Baltijos valstybes. Quebec'o provincijos parlamento senatorius, rašytojas ir žurnalistas Jacques Hébert tarė išsamų pagrindinį žodį, parodydamas gerą supratimą Baltijos valstybių situacijos. Ceremonijas prie paminklo pravedė KLB Montreale Apylinkės pirm. Arūnas Staskevičius.

QUEEN OF THE WORLD katedroje ši kartą ekumenines maldas ir pagrindinį žodį tarė Šv. Kazimierc parapijos kleb. kun. St. Šileika, SDB. Gražiai giedojo A. Stankėvičiaus A.V. Parapijos choras, vargonams palydint. Giedojo ir kiti. Ypač užimponavo negausus latvių choras, darniai susigiedojęs. Užimponavo savo originalumu jų antroji daina - giesmė. Sugiedoti 4 himnai (įskaitant Kanados). Tuo baigėsi minėjimas. Pabaigoje stovėdami laukėme vėliavų išnešimo, bet kažkaip ta pabaiga "užkliuvo" ir vėliavos pradėjo vynioti ten pat, kur jos buvo sustatytos - prie altoriaus. Dar būtų reikėję poros žmonių, kad padėtų išnešti stovus, tada būtų tinkamai išneštos vėliavos. Svarbu, kad vėl susirinkome dideliu būriu, pagerdami BIRŽELIO TRĖMIMŲ aukas, jų šeimas ir mūsų tautos vieną svarbiausių istorinių dienų.

IŠ LIETUVIŲ TAUTOSAKOS:

Didumo kaip pirštas, o per stogą nepermes. (Paukščio plunksna)
Mažas puodelis, o viduj gardi košelė. (Riesutas)
Turi kojas, bet nevaikšto, turi plunksnas, bet neskraido, turi šiaudų, bet neėda, atgyja tikitai naktimis. (Lova)
Geležinė kumelaitė, kanapinė uodegaitė. (Adata su siūlu)
Diena ar naktis, o jis vis išplėtęs akis. (Langas)

LAIDOJIMO ĮSTAIGA

FUNERAL HOME
J.F. WILSON & SONS Inc.
123 Maple Blv., 5784 Verdun Av.
Chateauguy, Que. Verdun, Que.
Tel: 691-4763 * Tel: 767-9956

MODERNIOS KOPLYČIOS

Vienintelis lietuvių bankelis Kanadoje
Isikūrus nuosavuose namuose

HAMILTONO KREDITO KOOPRATYVAS „TALKA“

830 Main Street East, Hamilton, Ontario L8M 1L6
Tel. 544-7125

AKTYVAI PER 32 MILIJONUS DOLERIŲ

MOKAME UŽ:	IMAME UŽ:
kasd. pal. čekių sąsk. iki ... 9%	asmenines paskolas 17%
santapus 8.5%	nekiln. turto oask. 1 m. 14%
kasd. pal. taupymo s-ta 8%	nekiln. turto pask. 2 m. 14.5%
90 dienų indėlius 11%	Nemokamas čekių ir sąskaitų apmokėjimo patarnavimas.
1 m. term. indėlius 13%	Nemokama narių gyvybės drauda pagal santaupų dydį iki \$2.000 ir asmeninių paskolų drauda iki \$25.000.
1 m. term. ind. mėn. pal. 12.5%	
3 m. term. indėlius 12%	
RRSP ir RRIF (pensijos) 9%	
RRSP ir RRIF 1 m. 13%	
RRSP ind. 3 m. 12%	

DARBO VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir ketvirtadieniais - nuo 10 v. ryto iki 5 v. p.p., trečiadieniais - nuo 10 v. r. iki 1 val. p.p.; penktadieniais - nuo 10 val. ryto iki 7 val. vakaro. Liepos-rugpjūčio mėnesiais uždaryta.

Dino VALYKLA SPECIALYBĖS:

- BATŲ TAISYMAS
- DRABUŽIŲ PERSIUOYIMAS
- ADYMAS AUDIMU
- MARŠKINIŲ SKALBIMAS
- UŽUOLAIŲ VALYMAS
- SAUGOJIMAS (STORAGE)
- ZOMŠAS

495-80e AVENUE, LaSalle
365-1143

7661 A CENTRALE, LaSalle
365-7146

2955 ALLARD, Ville Emard
766-2667

GUY RICHARD ROOFER - COUVREUR
7725 George LaSalle

Geriausias patarėjas ir darbo atlikėjas stogdengys GUY RICHARD, kuris jau seniai lietuviams patarnauja. Darbą atlieka sąžiningai ir prieinamomis kainomis. Stogo dengimui ar taisymui skambinkite tel. 364-1470

MIRUSIEJI:

● **ASTRAVAS JONAS**, 73 m. staiga mirė savo namuose. Palaidotas iš AV parapijos. Liko šeima Lietuvoje. Užuojauta artimiesiems.

● AV Parapijos steigėjo dr. kun. Jono Kubiliaus 50 m. kunigystės, AV P-jos įsteigimo 40- metis bei AV Parapijos Choro 40-metis buvo iškilmingai pažymėtas ir atšvėstas bažnyčioje ir salėje.

Plačiau - sekančiame, priešatostoginiame "NL" numeryje.

● Donaldas ir Inga GIEDRIKAI susilaukė pirmagimio sūnelio. Sveikiname.

● Pasitaikius progai, už labai prieinamą kainą Šv. Kazimiero P-jai nupirkti elektriniai vargonai, patalpinti šalia altoriaus.

Kai kurios lengvesnės giesmės bus giedamos, choristams vadovaujant, žemai, panaudojant naujuosius vargonus.

● Kas gali atiduoti Lietuvių Enciklopedijos komplektą, prašoma pranešti kun. St. Letukui, kuris jį nuvežtų į Lietuvą. Pranešti Seselėms arba Klebonijai.

MARIJOS AUKŠTAITĖS CENTRO LEIDINIAI

1. Rožių Vasara (poezija), \$15; Išeivės Kelio (biogr.), \$10; Išeivė (biogr.) \$11; Ant Marių Krašto (romanas), \$14; Nubangavę Kūdikystės Dienos (biogr.), \$10; Lyrika (poezija, posakiai), \$11; Išeivės Memuarai (biogr.), \$12; Audringais Vieškeliais (14 apysakų), \$30; Poetės Marijos Aukštaitės sutaupytų kūrinių katalogas I ir II (išbaigta ir nebus kartojama), \$300; Meilė Sutemose (18 apysakų), \$25; Klaudijus Kalėdų Verpetuose (19 Kalėdinų ir Velykinių apysakų), \$25; Sielos Simfonijos (poezija), \$30; Sopulingoji Lietuvė Motina (poezija), \$25; Išeivės Memuarai II (istorija, biogr.), \$40.

Teirautis 46 Arthur Mark Drive, PORT HOPE, Ont., Canada, L1A 3X1.

PARŪPINAME

Japonų firmų VIDEO MAGNETOFONUS (VCR) ir VIDEO FILMAVIMO KAMERAS, tinkamas naudoti Lietuvoje. Turime pavyzdžių. Galima atsiimti ir Toronte. **ADAMONIŲ ŠEIMA**, Tel.: (514) - 256-5355.

Justo Dvariono rečitalis buvo surengtas AV P-jos salėje š.m. birželio mėn. 15 d., Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos Montrealio skyriaus, prieš jam sugrįžtant į Vilnių. Instrumentinių koncertų jau seniai neberuošiamame Montrealyje lietuvių kolonijoje ir koncertus lankančios publikos turime nedaug. Čia - ne Europa; čia jau išsigalėjo garsiausių ir CD plokštelių epocha ir, nors Montrealyje vyksta serijos puikių (ypač, simfoninių) koncertų, sauja lietuvių juos pastoviai lanko. Buvo baimintis, ar atvyks pakankamai klausytojų, AV P-jos salę. Rengėjų baimė atslūgo, kai į originaliai Teresės Mickienės papuoštą salę susirinko gerokas būrys paklausyti jauno, savo gabumais pagarsėjusio pianisto.

Pasirodė tamsių garbanų, simpatingas jaunuolis ir, atsisėdęs prie pianino, tuojau paleido pirštus Bacho gaidomis.

Nejauku buvo, prisimintus, kad tokio kalibro pianistui, konkursų laimėtojui ir pažįstamam Europos valstybių sostinių publikai, mūsų pianinas bus per kuklus... Tačiau - kaip nustebo išgirde, kad jis gali taip švariai skambėti sudėtinguose akorduose. Pasirodo, kaip teko vėliau sužinoti iš irgi tuo susirūpinusio Antano Kiebio - buvo pasikviestas derintojas, kad paskutiniųjų dienų šiluma ir drėgmė nesudarytų daug bėdos stygoms.

Justas Dvarionas yra komp. Balio Dvariono vaikaitis. Nuo pat vaikystės apgaubtas muzikos garsų, ne negalvojo būti kuo kitu, o tik pianistu. Šalia Bacho, Brahmo, Ravelio kūrinių, išgirdome Čiurlionio preliudus ir pykę Balio Dvariono kūrinių. Idomu, kad pav. jo grotas Ravelio "Panasas Mirusiai Princesei" buvo originaliai interpretuotas, kitaip negu kad paprastai - impresionistiškai-romantiškai...

Publika šiltai priėmė jaunąjį pianistą, jis buvo supažindintas su publika Vilijos Lukoševičiūtės, apdovanotas gražia gėlių puokšte, pagerbtas karštais plojimais ir atsistojimu. Jam palinkėta geriausios sėkmės. Grįžęs į Vilnių, ruošis naujai programai.

Pakeliui į Queen of the World katedrą Montrealyje minint Birželio Trėmimus Lietuvoje. Nuotr. A. Kalvaičio.

PADĖKA

Širdingai dėkojame visiems aukštiesiems svečiams už atsilankymą į Jubiliejinę šventę, solistams, muzikams ir choristams už puikią programą, poniams už skanūs tortus ir pyragus, šeimininkėms: M. Vaupšienei ir O. Ūsienai už gausiai ir skaniai pagamintus pietus, J. Šiaučiuoliui už salės dekoracijas, ponioms N. Bagdžiūnienei ir E. Krasowski už gėles ir stalų papuošimą, ir visiems mieliems talkininkams už gerai ir sklandžiai atliktus darbus. Dar kartą nuosirdus AČIŪ!

JUBILIEJINO RENGINIO KOMISIJA

GERBIAMIEJI -

Artėji tradicinis atostogų mėnuo. "NL" išleidžia dar vieną po šio numerio, laidą ir tada atostogaus iki rugpjūčio mėn. antros savaitės.

Po atostogų "NL" savo leidimo tvarką pakeis. Apie tai pranešime ateinančiame "NL" numeryje.

Dabar prašome iki liepos mėn. 1 dienos neužsimokėjusių prenumeratas, tai padaryti, kad mūsų pusmečio balansas būtų mums aiškus.

Daug lengviau atsiskaityti už bet ką kaip galima greičiau, negu delsti, kol

susidaro didesnė suma...

Dėkojame visiems, kurie laiku ar tik šiek tiek vėluodami savo sąskaitas sutvarkė.

Primename, kad kai kuriems nusiskundusiems dėl "NL" laikraščio negavimo, reikia kreiptis pas savo vietines pašto įstaigas menažerį - viršininką. Patikrinę kartotekas ir klišes matome, kad iš mūsų pusės laikraščiai buvo išsiųsti punktualiai.

Taip pat primename, kad jei yra problemų laikraščio išnešiojime, tuojau pat ir mums - ne tik pat, o ir pašto įstaigai - pranešti.

CFMB LIETUVIŠKA RADIO PROGRAMA

RADIO 1410 MONTREAL

KIEKVIENĄ ANTRADIENI NUO 11.30 IKI 12 val. nakties

Programos Vedėjas: LIUDAS STANKEVIČIUS

1053 Albanel Cr. Duvernay, Laval, P.Q. H7G 4K7

Tel.: 669-8834

PARDUODAME APARATŪRA, TINKAMĄ LIETUVAI:

video kameras, video įrašymo aparatus, televizijos, radijo, magnetofonus, bevielius telefonus gausite papigintomis kainomis pas: R/C LEON SERVICE, 5887 Sherbrooke St. W. Montreal tel.: (514) 488-3363 Toronto tel.: (416) 886-7659

Aparatai yra šių firmų: Toshiba, Akai, Aiwa, National Panasonic M7, GVC, NEC, Sony, Sanyo.

Two cassette radio - \$129.- Video nuo \$399.-
Video camera : \$1499.-

Maurice Electric Ltee

ENTREPRENEUR ÉLECTRICIEN ELECTRICAL CONTRACTOR

MAURICE ANTONIUK - ELEKTROS ŠILDYMO SPECIALISTAS

102A, ALLION LASALLE, QUÉ. H8P2C5

TEL: 366-5484

Maurice Kaplan

KAILIŲ SIUVĖJAS

- Didelis pasirinkimas gatavų paltų
- Saugojimas vasaros laiku (Storage)
- Taisau ir remodeliuoju
- Siuvu ir parduodu.

1449 rue St. Alexandre, Suite 500 A. Montreal, P.Q. H3A 2G6

Telefonai: 844-7307 ir 288-9646

TONY PHOTO STUDIO

PORTRAITS PASSEPORT • COMMERCIAL MARIAGE • WEDDINGS 5220 ch. QUEEN MARY rd.

TONY LAURINAITIS

MONTREAL, P.Q. H3W 1X5

Tel. 481-6608

LITAS

MONTREALIG LIETUVIŲ KREDITO UNIJA

1475 De Séve, Montreal, Qué., H4E 2A8

TEL.: 766-5827; 766-5830

SKYRIUS: 3907 A Rosemont Blvd.

VISI BANKINIAI PATARNAVIMAI

AKTYVAS - virš \$26,000,000 REZERVAS - virš milijono

MOKA UŽ:

Certifikatus	12 1/2%	Taupymo - special.	6 1/2%
Term. indėlius:		Taupymo - su gyv. dr.	6 1/2%
1 metų	11 1/2%	Taupymo - kasdienines	6 1/2%
180 d. - 364 d.	11 1/4%	Einamos sąsk.	4 1/2%
120 d. - 179 d.	11 1/4%	RRIF - RRSP - term.	12 1/2%
60 d. - 119 d.	10 3/4%	RRIF - RRSP - taup.	8 %
30 d. - 59 d.	10 3/4%		

IMA UŽ:

Nekilnojamą turtą - nuo 14 1/4% Asmenines - nuo 14 1/4%

VĒLYVIAUSIŲ PROCENTŲ INFORMACIJA "LITE"

VISI PATARNAVIMAI NEMOKAMI

KASOS VALANDOS

1475 De Seve	3907 A Rosemont
Pirm. Antradien. Treč.	9:00 - 3:00 (Tik pirm) 10:00 - 2:00
Ketvirtadieniais	12:00 - 8:00 3:00 - 7:00
Penktadieniais	10:00 - 6:00 2:00 - 6:00

KNYGOS IŠ LIETUVOS

Norintieji išsigyti "VAGOS" ir "MOKSLŲ" leidyklų išleistų knygų Lietuvoje, gali kreiptis į tų leidyklų atstovą Kanadoje ir JAV-ėse, Liudą Stankevičių, 1053 Albanel Cr., Duvernay, Laval, P.Q. H7G 4K7, Tel.: 669-8834. "Svyturio" metinė prenumerata oro paštu - \$42.-

Les Peintures Perez Painting

RESIDENTIAL - COMERCIAL - INDUSTRIAL
STUCCO & WALL PAPER

D. Perez
President

Tel.: 365-6444

2422 MENARD - LASALLE
P. QUE H8N 1J5

LASALLE AUTOMOBILE INC.

- * Automobilių nuoma
- * Naujų ir vartotų pasirinkimas
- * Pardavimas
- * Aptarnavimas

366-7818

1050 Lapierre
coin La Vérendrye

Member

D. N. BALTRUKONIS

IMMEUBLES - CLASSIC INC.

NEKILNOJAMO TURTO VISAPUSIŠKAS
PATARNAVIMAS - PIRKIMAS - PARDAVIMAS
445 Jean Talon W. Suite 305, Montreal, P.Q.
Tel: 273-9181 Namų: 737-0844

GREITAS IR TIKSLUS PATARNAVIMAS

PETRAS ADAMONIS Tel. Bus.: 722-3545
C. I. B. Res.: 256-5355

GAISRAS • AUTOMOBILIAI • ATSAKOMYBĖ • GYVYBĖ
ADAMONIS INSURANCE AGENCY INC.

3907 A ROSEMONT BLVD. MONTREAL, QUE. H1X 1L7

MONTREAL ENTERPRISES Reg'd

DRAUDA VISŲ RŪŠIŲ

6695 - 35-th Ave., Montreal, P.Q. H1T 3A6

ALBERTAS NORKELIŪNAS, B.A. C.S.C., I.B.

TEL. BUS.: 727-3120 REZ.: 376-3781

TEL.: (514) 767 - 4690

VINCAS PIEČAITIS

1265 LECLAIR, VERDUN, P.Q. H4H 2M4

JONAS & CÔTÉ REALTIES

NEKILNOJAMO TURTO PATARNAVIMAS

TRANS QUEBEC SIDINGS LTD

ALUMINIJAUS DURYS, LANGAI, STOGELIAI,
APKALIMAI ALUMINIUM, PLIENU, PLASTINE
MEDŽIAGA. DARBAS GARANTUOTAS IR
APDRAUSTAS.

SAVININKAS: John OSKOWICZ

3351 Belair St., Montreal, Que., H2A 2A5
Telefonas: 721-9496